

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO
LAPPEENRANTA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

LUT School of Engineering Science

LUT Lahti/Entrepreneurship and Management

LUT Scientific and Expertise Publications

Tutkimusraportit - Research Reports

83

Oksanen, L., Peltonen, K. & Laakso, H. (Toim./Eds)

YKTT2018

Yrittäjyyskasvatuspäivät 2018

Abstraktikirja

**Entrepreneurship Education Conference
2018**

Book of abstracts

YKTT2018

12. YRITTÄJYYSKASVATUSPÄIVÄT

3.-4.10.2018

Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Lappeenranta University of Technology

LUT School of Engineering Science
LUT Lahti/Entrepreneurship and Management

LUT Scientific and Expertise Publications
Tutkimusraportit – Research reports 83

Oksanen, Lea; Peltonen, Kati ja Laakso, Hilikka (toim.)

*Yrittäjyyskasvatuspäivät 2018 Abstraktikirja /
Entrepreneurship Education Conference 2018 Book of abstracts*

12. Yrittäjyyskasvatuspäivät 3.-4.10.2018 Lahti

ISBN 978-952-335-245-2 (PDF)

ISSN-L 2243-3376

ISSN 2243-3376

Lappeenranta 2018

ESIPUHE

Yrittäjyyskasvatuksen tutkimusseuran 12. Yrittäjyyskasvatuspäivät, YKTT2018, kokoavat yrittäjyyskasvatuksen tutkijat, opettajat ja muut toimijat kaksipäiväiseen tapahtumaan Lahden Sibeliustalolle 3.-4.10.2018.

Tämän vuoden tapahtuman pääteemat ovat yrittäjyyskasvatuksen johtaminen, yrittäjämäisen toimintakulttuurin vahvistaminen ja sisäisen yrittäjyyden vahvistaminen. Näiden teemojen alla luodaan monipuolinen katsaus yrittäjyyskasvatuksen nykypäivään ja tulevaisuuteen. Jo tutuksi tulleeseen tapaan Yrittäjyyskasvatuspäivät pyrkii tuomaan ihmisiä yhteen, vahvistamaan verkostoja, herättämään ajatuksia sekä luomaan kokonaiskuvaa yrittäjyyskasvatuksen tutkimuksen ja kehittämistoiminnan nykytilasta Suomessa.

YKTT2018 tapahtuman pääpuhujina toimivat professori Lene Foss UIT Norjan arktisesta yliopistosta, yrittäjä ja tutkija Martin Lackéus Chalmersin teknillisestä yliopistosta Ruotsista ja emerita professori Paula Kyrö. Päivien aikana kuullaan myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toteuttaman Yrtti-arvioinnin tuloksia ja kehittämissuosituksia. Tapahtumassa kuullaan yhteensä 36 esitystä eri teemasessioissa ja työpajoissa. Tämä teos kokoaa yhteen esitysten abstraktit teemojen mukaisessa järjestyksessä ykköskirjoittajan mukaan aakkostettuna.

Teemasessioiden lisäksi Suomen Yrittäjät järjestää työpajan korkeakoulutoimijoille ja ohjelmassa on myös peruskoulujen ja lukioiden opetushenkilökunnalle suunnattu Yrittäjyyskasvatus opetuksessa – päivä torstaina 4. lokakuuta. Päivän aikana opettajilla on mahdollisuus vaihtaa ajatuksia yrittäjyyskasvatuksen parhaista käytänteistä.

Tapahtuman järjestävät Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Lahden ammattikorkeakoulu yhteistyössä Yrittäjyyskasvatuksen tutkimusseuran kanssa. Lämmin kiitos YKTT2018 työryhmälle sekä yhteistyökumppaneille tuesta tapahtuman järjestämisessä. Kiitämme lämpimästi myös Yksityisyrittäjien Säätiötä, Liikesivistysrahastoa, Suomen Kulttuurirahaston Päijät-Hämeen rahastoa sekä Suomen Yrittäjiä, jotka ovat tukeneet tapahtuman järjestämistä.

YKTT2018-työryhmän puolesta

Elena Ruskovaara
Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Kati Peltonen
Lahden ammattikorkeakoulu

PREFACE

The 12th annual Entrepreneurship Education Conference - YKTT2018 - by the Scientific Association for Entrepreneurship Education brings together scientists, teachers and other actors to a two-day venue at the Sibelius Hall in Lahti on October 3-4, 2018.

This year the conference focuses on the following themes: strengthening, leading and managing Entrepreneurship education, Entrepreneurial culture and intrapreneurship in different contexts. The themes form an umbrella for various and multifaceted aspects enlightening the present and the future of entrepreneurship education. As in previous years, the Entrepreneurship Education Conference encourages people to come together and strengthen their networks, as well as inspires and depicts an overall picture of the current state of entrepreneurship education research and development activities in Finland.

The keynote speakers of YKTT2018 are Professor Lene Foss from UiT - The Arctic University of Norway, Researcher in entrepreneurial education Martin Lackeus from the Chalmers University of Technology in Sweden and Emerita Professor Paula Kyrö. We will also hear the recent results of the assessment by the Finnish Education Evaluation Centre "Entrepreneurship and innovative capacity in higher education and vocational education and training" as well as their guidelines for development. The thematic sessions and workshops comprise altogether 36 presentations. This book of abstracts contains all the summaries of the presentations, classified thematically, in alphabetical order according to the first author.

Additionally, the Federation of Finnish Enterprises organizes a workshop for actors in higher education. Furthermore, a one-day session "Entrepreneurship education in the basic and upper secondary education" targeted for teachers in the basic and upper secondary education takes place on Thursday, 4 October. During the day, teachers have an opportunity to share the ideas and best practices of entrepreneurship education.

The organizers of the 12th Entrepreneurship Education Conference held in Lahti are the Lappeenranta University of Technology and Lahti University of Applied Science in collaboration with the Scientific Association for Entrepreneurship Education. We wish to thank this year's organizing team as well as our partners in cooperation for their support in organizing this event. Last but not least, we wish to express our warm thanks for Yksityisyrittäjien Säätiö (the Foundation of Private Entrepreneurs in Finland), the Foundation for Economic Education, The Finnish Cultural Foundation Art and Science, Päijät-Häme Regional Fund and the Federation of Finnish Enterprises for their valuable support in making this event possible.

On behalf of the YKTT2018 organizing team

Elena Ruskovaara
Lappeenranta University of Technology

Kati Peltonen
Lahti University of Applied Science

Sisällysluettelo / Contents

Teema 2. Sisäinen yrittäjyys eri konteksteissaan Theme 2. Intrapreneurship in different contexts	7
Häkkinen, Reija, Suoranta, Mari & Patja, Päivi: <i>Yrittäjyyskasvatusyhteistyön kehittäminen ja oppimisen mittaaminen oppilaitoksissa – case Jyväskylä</i>	8
Hämäläinen, Minna, Ruskovaara, Elena & Seikkula-Leino, Jaana: <i>Yrittäjämäisyyttä lukioon? Kokemuksia yrittäjämäisestä toimintakulttuurista</i>	9
Joensuu-Salo, Sanna, Hämäläinen, Minna, Ruskovaara, Elena, Peltonen, Kati, Arhio, Kaija & Siltavirta, Katta: <i>Yrittäjämäinen kulttuuri ja yritys yhteistyön tavoitteet ammattikorkeakoulussa</i>	10
Kantanen, Maisa: <i>Opettajien pedagoginen kehittäminen osana innovaatiotoiminnan edistämistä</i>	11
Kolehmainen, Sirkka-Liisa, Kilpinen, Taija, Komulainen, Marjatta & Williams, Päivi: <i>Kolmen pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulun henkilöstön yrittäjyysvalmiuksien kehittäminen</i>	12
Lassy, Elli-Noora & Lehtonen, Sanna: <i>Yrittäjämäisen toimintakulttuurin rakentaminen lukiossa – esimerkkejä YES Lukiot työelämään -hankkeesta</i>	13
Nieminen, Lenita & Franzén, Riikka: <i>Yrittäjyys yliopistokeskuksen brändinä</i>	14
Teema 3. Yrittäjyyden edistämisen innovatiiviset pedagogiset ratkaisut Theme 3. Innovative pedagogical solutions for entrepreneurship promotion	15
Happonen, Riku: <i>Myynnin pedagogiikka – asiakkaan koulutustaustan vaikutus myyntipuheeseen: Case Business Akatemia</i>	16
Jalo, Mirva & Seikkula-Leino, Jaana: <i>SKILLOON – konkreettinen tuki opiskelijalle, opettajalle ja ohjaajalle!</i>	17
Oikarinen, Tuija & Martikainen, Suvi-Jonna: <i>Yrittäjyysvalmiuksia seikkailupedagogiikalla</i>	18
Ojala, Auli: <i>Kehittäjäopettajan työnkuva Ruotsissa</i>	19
Seikkula-Leino, Jaana: <i>Designing SKILLOON – a research based learning environment</i>	20
Utriainen, Virpi: <i>Uusi suurtutkimus: Yrittäjyyskasvatus parantaa nuorten oppimistuloksia Suomessa</i>	21

Teema 4. Yrittäjyyteen ja yrittäjänä kasvaminen	22
Theme 4. Entrepreneurship identity process and growth in entrepreneurship	
Arhio, Kaija & Nurmenniemi, Helinä: <i>"Törmäytä" opiskelijat ja edistä yrittäjyyttä</i>	23
Gustafsson-Pesonen, Anne, Torniainen, Anna-Maija & Tiljander, Petteri: <i>Opiskelijayrittäjyyttä kehittämässä</i>	24
Hautala, Saara, Ruskovaara, Elena, Pihkala, Timo & Oksanen, Lea: <i>Challenges in implementing entrepreneurship education in Finnish upper secondary schools</i>	25
Iloranta, Elina & Isokangas, Jouko: <i>Suomalaisten korkeakoulujen inkubaattoriverkosto</i>	26
Juurola, Leenu, Tuominen, Marika, Ruskovaara, Elena, Konsti-Laakso, Suvi & Pihkala, Timo: <i>Co-creative innovation processes as tools for school-business co-operation</i>	27
Kantanen, Maisa: <i>Projektiviikko edistämässä lukion työelämäyhteyksiä ja yrittäjämäistä toimintakulttuuria</i>	28
Kiijärvi-Pihkala, Marja, Martikainen, Suvi-Jonna, Oikarinen, Tuija & Peltonen, Kati: <i>Maahanmuuttajien yrittäjyysvalmiuksien kehittäminen</i>	29
Lahikainen, Katja, Halonen, Minna & Virkki-Hatakka, Terhi: <i>Enhancing innovation and entrepreneurship skills: Evaluation of a doctoral training program</i>	30
Marjanen, Pia, Martikkala, Petri, Mikkola, Marko & Nieminen, Lenita: <i>ALL IN – kokemuksia yrittäjyyskasvatuksesta verkoston voimalla</i>	31
Rautamáki, Hannele: <i>Entrepreneurial resourcefulness. Students of higher education in focus</i>	32
Sommarström, Kaarina: <i>Paradoxes in interaction between schools and companies in entrepreneurship education</i>	33
Uotila, Timo-Pekka & Mennala, Hannele: <i>Korkeakoulun sisäinen yrityshautomo: tavoitteet, haasteet ja mahdollisuudet - Case Haaga-Helia StartUp School</i>	34
Teema 5. Yrittäjyyskasvatuksen vastuullisuus ja tulevaisuuden suunnat	35
Theme 5. Responsible and sustainable entrepreneurship education and future directions	
Boedeker, Mika, Brandt, Tiina & Hautamáki, Pia: <i>An educational environment without an appropriate coaching is not enough?</i>	36
Joensuu-Salo, Sanna, Varamáki, Elina, Viljamaa, Anmari & Sorama, Kirsti. <i>Yrittäjyysaikomusten kehittyminen ja yrittäjäksi ryhtyminen: Tuloksia pitkittäistutkimuksesta vuosilta 2008-2018</i>	37

Kolehmainen, Sirkka-Liisa & Vehkaperä, Ulla: <i>Yrittäjyyskasvatukseen vastuullisuutta ja suuntaa tulevaisuuteen 6Aika Hyvinvointi-yritykset kiertoon -EAKR-hankkeella</i>	38
Kolho, Piia: <i>Tulevaisuuden työelämätaidot ja opettajan yrittäjyyskasvatusosaaminen</i>	39
Mikkola, Marko, Marjanen, Pia, Martikkala, Petri & Nieminen, Lenita: <i>Case: Uuden opintojakson pilotti – käytännön välineitä ajattelun ja itsetuntemuksen kehittämiseen</i>	40
Nevanperä, Erkki: <i>Jatko- ja vertailututkimus toisen asteen opiskelijoiden mahdollisista tulevaisuuden yrittäjärooleista ja -aikomuksista. Post-doc -tutkimus kansainvälisen yrittäjyyskasvatuksen kontekstissa</i>	41
Peltonen, Kati: <i>Yrittäjinä toimivien naisten näkemyksiä oppimisen ja intuition merkityksestä yritystoiminnan kehittämisessä</i>	43
Reyes-Rodríguez, Juan Felipe, Vélez-Zapata, Claudia Patricia, Gómez, Maria Eugenia & Ortiz, Manuela: <i>Entrepreneurial intentions and entrepreneurship training: Validation of an instrument drawing on the theory of planned behavior among undergraduate students in Colombia</i>	44
Römer-Paakkanen, Tarja, Suonpää, Maija & Saaranen, Pirjo: <i>Perceptions about different ways of becoming an entrepreneur – survey for higher education students</i>	45
Salmijärvi, Tiina, Siklander, Pirkko, Vuopala, Essi, Impiö, Niina & Eskola, Leena: <i>MindBusiness – Yrittäjäasennetta ja -mieltä oppimassa</i>	46

Teema 2
Sisäinen yrittäjyys eri konteksteissa

Theme 2
Intrapreneurship in different contexts

Reija Häkkinen, Jyväskylän yliopisto
Mari Suoranta, Jyväskylän yliopisto
Päivi Patja, Jyväskylän yliopisto

Yrittäjyyskasvatusyhteistyön kehittäminen ja oppimisen mittaaminen oppilaitoksissa – case Jyväskylä

Tutkimuksessa käydään läpi JYU:n, JAMK:in ja Gracia:n sekä JKL:n kaupungin välisen yhteistyön kehittämistä yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta. Aikaisempien tulosten mukaan yhteiset, monialaiset ja kouluasteiden rajat ylittävät yrittäjyysopinnot edistävät opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja mahdollisuuksia työllistyä, johon jokaisella opiskelijalla koulutustyyppistä ja -tasosta riippumatta tarjotaan oikeus. Tavoitteena on kehittää yrittäjyys- ja työelämäopintoja yhteistyössä edistäen vastavalmistuneiden työllistymistä, haastaen opiskelijat mukaansa ja saaden heidät innostumaan oman osaamispotentiaalinsa hyödyntämismahdollisuuksista. Tutkimuksella tavoitellaan tietoa siitä kuinka opiskelijoiden kyvyt hyödyntää yritystoimintaan liittyviä resursseja kehittyvät eri kursseilla, koska yrittäjyyteen liittyvillä kursseilla voi olla useita erisuuntaisiakin tavoitteita - kursseilla opitaan yrittäjäksi ryhtymisestä, yrittäjyydestä tai yrittäjyyden kautta. Opiskelijat tarvitsevat yrittäjämäisiä strategioita onnistuakseen työelämässä ja myös vuorovaikutuksella saattaa olla myös hyödyllisiä vaikutuksia koko ympäröivän ekosysteemin arvomaailman suuntaamiselle ja kehittymiselle. Opiskelijoiden yrittäjämäisen toiminnan valjastamisessa käytäntöön tarvitaan yhteistyösidosia erilaisten asiantuntijatahojen kanssa. Yhteistyössä tätä kokonaisuutta ratkaistaan kolmen lähestymissuuntauksen kautta; 1) koulutustarjonnan suuntaaminen yrittäjyys- ja työelämätaitoja kehittävinä opintoina laajan yrittäjyyskasvatustutkimuksen mukaisesti, 2) hahmotellaan yhteistä toimintamallia sekä 3) Jyväskylän alueen yhteisen ekosysteemin hahmottelu. Tässä tutkimuksessa suhteutamme oman lähestymistapamme erilaisiin yrittäjyyskasvatuksen näkemyksiin, tarkastelemme erilaisia oppimisen mittaamisen tapoja ja kerromme miten aiomme niitä käyttää. Lopuksi hahmottelemme yhteistyön ja sen tulosten mittaamiseen liittyvien mittareiden kehittämistä osana monitoimijayhteistyötä.

Avainsanat: oppilaitosyhteistyö, työelämätaidot, yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus

Minna Hämäläinen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Elena Ruskovaara, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Jaana Seikkula-Leino, Turun yliopisto

Yrittäjämäisyyttä lukioon?

Kokemuksia yrittäjämäisestä toimintakulttuurista

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lukion johdon, opettajien sekä opiskelijoiden kokemuksia lukion yrittäjämäisestä toimintakulttuurista. Tekemämme kirjallisuuskatsauksen perusteella yrittäjämäisestä kulttuurista ei ole tehty tutkimuksia, etenkin lukiokontektissa. Lisäksi ilmenee, että yrittäjämäinen toimintakulttuuri -käsitteestä ei ole kovin selkeää määritelmää, vaikka termiä käytetäänkin varsin yleisesti jokapäiväisissä puheissa. Organisaatiokulttuuriin, sisäiseen yrittäjyyteen ja yrittäjyyteen liittyvässä kirjallisuudessa muun muassa seuraavat aiheet liitetään yrittäjämäiseen toimintakulttuuriin: koulun ja yritysten välinen yhteistyö, luovuus, jaettu asiantuntijuus, yrittäjämäinen toimintatapa, virheistä oppiminen, yhteisöllisyys ja vuorovaikutus (Gupta et al 2001, Antoncic, 2007, Heinonen & Korvela, 2003). Tässä artikkelissa analysoimme toimintakulttuuria kyseisten teemojen pohjalta.

Kyseessä on tapaustutkimus, joka toteutetaan yhdessä suomalaisessa lukiossa. Aineisto on kerätty SKILLOON-ympäristön, www.skilloon.fi, 1) opiskelijan itsearviointimittarilla ja koulun arviointimittarilla sekä 2) Yrittäjyyskasvatuksen mittaristolla, www.lut.fi/mittaristo. Vastaukset analysoidaan sekä kvantitatiivisilla, että kvalitatiivisilla menetelmillä.

Alustavien tulosten mukaan lähes kaikki lukion opettajat kehittävät kohtuullisen aktiivisesti toimintakulttuuria, jossa ideoidaan vapaasti. Sen sijaan oppilaiden kanssa tapahtuvaa yhteistä ideointia tapahtuu suhteellisen vähän. Opetushenkilöstön yhteissuunnittelu on vähäistä, esim. yrityskäynteihin liittyen. Yrittäjyyskasvatus ei tule esille yhteisissä kokouksissa. Opiskelijat kokevat lukionsa yrittäjämäisen ilmapiirin myönteiseksi. Tosin aktivointia yrittäjyyteen ja työelämään voisi lisätä.

Koska vastaukset koostuvat vain yhdestä lukiosta, on tulosten yleistettävyyden rajallinen. Tutkimus on kuitenkin merkittävä päänavaus aiheeseen. Lisäksi tutkimus tuo oivan lisän ajankohtaiseen lukiouudistus-keskusteluun.

Avainsanat: yrittäjämäinen toimintakulttuuri, lukio, yrittäjämäinen koulu

Sanna Joensuu-Salo, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Minna Hämäläinen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Elena Ruskovaara, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Kati Peltonen, Lahden ammattikorkeakoulu
Kaija Arhio, Centria ammattikorkeakoulu
Katta Siltavirta, Oulun ammattikorkeakoulu

Yrittäjämäinen kulttuuri ja yritysysteistyön tavoitteellisuus ammattikorkeakoulussa

Yrittäjyyden edistäminen on keskeinen osa ammattikorkeakoulujen toimintaa. Arene (2015) määrittelee yrittäjyyden uutta luovaksi innovatiiviseksi toiminnaksi, innovaatioihin liittyvän riskin hallinnaksi, aktiivisuudeksi ja kyvyksi koota vaadittavan toiminnan henkiset ja aineelliset resurssit kannattavan toiminnan aikaansaamiseksi. Tämä edellyttää ammattikorkeakouluilta yrittäjämäistä kulttuuria ja toisaalta myös tavoitteellisuutta. Niiden toteutuminen toisaalta edellyttää niiden mittaamista, mutta validoitua mittaria näiden ilmiöiden mittaamiseen ei ole. Tämän artikkelin tavoitteena on testata ja validoida mittari korkeakoulun yrittäjämäisen kulttuurin ja yritysysteistyön tavoitteellisuuden mittaamiseen. Lisäksi tavoitteena on vertailla yrittäjämäistä kulttuuria ja yritysysteistyön tavoitteellisuutta ammattikorkeakoulujen eri koulutusaloilla. Tarkempia tutkimuskysymyksiä ovat: 1) Miten yrittäjämäinen kulttuuri ja yritysysteistyön tavoitteellisuus määritellään ja miten niitä voidaan mitata? 2) Ovatko yrittäjämäinen kulttuuri ja yritysysteistyön tavoitteellisuus erillisiä ilmiöitä? 3) Eroavatko yrittäjämäinen kulttuuri ja yritysysteistyön tavoitteellisuus ammattikorkeakoulussa eri koulutusaloilla? Tutkimuksen aineisto perustuu Opettajan yrittäjyysmittaristo -työkalulla kerättyyn dataan, jossa on 871 vastaajaa yhteensä 21:stä ammattikorkeakoulusta. Yrittäjämäisen kulttuurin ja yritysysteistyön mittarin validoimiseen käytettiin rakenneyhtälömallinnusta (CFA) ja koulutusalojen erojen tutkimiseen varianssianalyysia. Tutkimus osoitti, että yrittäjämäinen kulttuuri ja yritysysteistyön tavoitteellisuus ovat erillisiä ilmiöitä, jotka eroavat merkittävästi ammattikorkeakoulun eri koulutusalojen välillä.

Avainsanat: yrittäjämäinen kulttuuri, yritysysteistyö, ammattikorkeakoulu

Maisa Kantanen, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Pienyrityskeskus

Opettajien pedagoginen kehittäminen osana innovaatiotoiminnan edistämistä

Paperissa esitellään opettajien pedagogista kehittämistä osana alueen oppilaitosten ja yritysten innovaatiotoiminnan edistämistä erityisesti SHAKE - Innovaatiotoiminnan uusi malli -hankkeen kokemusten ja saatujen palautteiden kautta. Sen toimenpiteissä yrittäjyyskasvatus sai suuren painoarvon. Hankkeen tavoitteena oli testata, konseptoida ja pilotoida ilmiöpohjaiseen oppimiseen perustuvia uuden yrittäjyyden ja innovaatioiden tukemisen kokeiluja. Toimenpiteissä lisättiin opettajien pedagogista ja innovaatio-osaamista sekä innostettiin uuteen toimintamalliin kokeilukulttuurin edistämiseksi.

Innovaatiotoiminnan edistäminen on polttava puheenaihe myös oppilaitoskontekstissa. Opetusalalla innovatiivisuus ymmärretään usein tavanmukaisesta opetuksesta poikkeamiseksi. Kirjallisuuskatsauksen sekä hankkeen kokemusten mukaan opettajien rooli oppilaitosten innovaatiotoiminnan edistämässä on merkittävä. Kokeilukulttuuri edistää ja tukee innovaatioiden syntymistä oppilaitoksissa. Kokeiluista pitäisi saada osa oppilaitosten luonnollista toimintaa ja oppilaitosten rakenteissa tulee olla tilaa vapaamuotoiselle innovatiivisuudelle ja luovuudelle. Olennaista innovatiivisuudessa on uudistusmielisyyden ja -kykyisyyden lisäksi vankka pedagoginen ammattitaito, joka mahdollistaa esimerkiksi monipuoliset työtavat. Tämä johtaa siihen, että opettajien pedagogiselle täydennyskoulutukselle on tarvetta.

Paperin aineisto muodostuu pääosin SHAKE-hankkeessa järjestettyjen vapaaehtoisten opettajien täydennyskoulutuksien ja muiden toimenpiteiden kerätyistä palautteista ja kokemuksista. Koulutusten kohderyhmänä oli Mikkelin alueen opettajat ja oppilaitosten henkilöstö. Opettajilta innovatiivisuus ja kokeilukulttuurin mukainen toiminta vaativat halua ja kykyä muuttaa omaa toimintaansa. Tulosten mukaan opettajat haluavat sekä taustaa ja teoriaa uusista pedagogisista menetelmistä, että kuulla niiden kokeiluista ja kokeilla niitä itse käytännössä. Myös haasteita esiintyy.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, pedagoginen kehittäminen, innovaatiotoiminta, opettajat

Sirkka-Liisa Kolehmainen, Metropolia ammattikorkeakoulu
 Taina Kilpinen, Laurea-ammattikorkeakoulu
 Marjatta Komulainen, Metropolia ammattikorkeakoulu
 Päivi Williams, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Kolmen pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulun henkilöstön yrittäjyysvalmiuksien kehittäminen

Esityksemme tarkoitus on kertoa pääkaupunkiseudun kolmen ammattikorkeakoulun (3amk), Laurean, Metropolian ja Haaga-Helian yhteisestä kehittämistyöstä henkilöstön yrittäjyysvalmiuksien edistämiseksi. Tällaista alueellista, usean amk: in yhteiskehittämistä ei olla aikaisemmin tehty pk-seudulla. Työllämme pyrimme hakemaan synergiaa, poistamaan päällekkäisyyttä, verkostoimaan toimijoita ja luomaan toimivaa ekosysteemiä yrittäjyyskasvatukseen.

Työllämme haemme vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Millaiset ovat henkilöstön yrittäjyysvalmiudet? Miten niitä tulisi kehittää? Millaiset henkilöstön toimintatavat edistävät opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksien ja tulevaisuuden työelämävalmiuksien kehittymistä?

Tämä kehittämistyömme on toiminnan kehittämistä, missä muutosagentteina toimivat 3amkin monialaisen työryhmän jäsenet suunnitellen ja koordinoiden kehittämistä. Mukana on HR-henkilöstöä. Keväällä 2018 järjestettiin kaksi työpajaa henkilöstön yrittäjyysvalmiuksien ja kehittämistarpeiden kartoittamiseksi. Näihin molempiin osallistui noin 20 henkilöä, joista 2 opiskelijaa ja fasilitoija Haaga-Helian opettajakorkeakoulusta. Työpajojen tuloksena olemme suunnanneet henkilöstön kehittämisen toimia LinkedIn-verkostossa tapahtuvaan yhteistyöhön sekä Suomen Yrittäjien kanssa tapahtuvaan pk-seudun yhteistyöhön.

Yrittäjyyden opetus on liikaa yksin puurtamista ja korkeakouluissa tehdään päällekkäistä työtä. Samoja alueen yrittäjiä kuormitetaan, eikä tiedetä toisten tapahtumista ja tarjonnasta. Yrittäjyyden ekosysteemissä tapahtuva yhteistyö on ollut vähäistä eikä yli oppilaitosten tapahtuvaa yhteisopettajuutta juurikaan esiinny. Yrittäjyysasenteessa, yrittäjyyskasvatuksen strategisessa ja laadullisessa kehittämisessä on tehostamista. Yhteisen työskentelyn kautta on selvinnyt, minkälaisia tarpeita opettajilla on itsensä kehittämisessä yrittäjyyteen liittyen.

Korkeakoulujen johdon sitoutumisella henkilöstön yrittäjyysvalmiuksien kehittämiseen edistetään opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksien kehittymistä ja valmiutta muuntuviin työelämätarpeisiin. Henkilöstön yrittäjyysvalmiuksien kehittämisessä on runsaasti tekemistä, joten kehittämisspolkumme on vasta alussa.

Avainsanat: ammattikorkeakoulujen henkilöstö, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyysvalmiudet

Elli-Noora Lassy, Valtakunnallinen YES ry
Sanna Lehtonen, Valtakunnallinen YES ry

Yrittäjämäisen toimintakulttuurin rakentaminen lukiossa – esimerkkejä YES Lukiot työelämään -hankkeesta

Oppilaitoksen yrittäjämäisen toimintakulttuurin rakentaminen kuuluu kaikille. Valtakunnallisen YES ry:n koordinoimassa, ESR-rahoitteisessa YES Lukiot työelämään -hankkeessa on lähdetty kehittämään lukioon kestäväää yrittäjämäistä toimintakulttuuria. Tässä esityksessä avataan hanketta, sen tuloksia ja lukion toimintakulttuurin rakentamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Hankkeessa on mukana 17 lukiota eri puolilta Suomea, ja sen tavoitteena on lisätä lukioiden työelämälähtöisyyttä, edistää lukioiden ja nuorten työelämäyhteyksiä sekä vahvistaa nuorten ja opetushenkilöstön työelämä- ja yrittäjyystietoutta. Lukioiden toimintakulttuuria kehitetään kokonaisvaltaisesti. Kehittämistyön taustalla on YES ry:n talomalli (2017), jonka mukaan oppilaitoksen toimintakulttuurin osa-alueita ovat johtaminen, opettajuus, yrittäjämäinen pedagogiikka, opetuksen arviointi, yrittäjämäiset oppimisympäristöt ja yhteistyöverkostot.

Hankkeessa johdon ja opettajien työelämä- ja yrittäjyystietoutta lisätään koulutuksilla ja erilaisilla kokeiluilla. Esimerkiksi yhden hankelukion opetushenkilöstö osallistui kolmen lukukauden ajan valmennukseen, jossa teemoina oli valmentava opettajuus, työelämäosaaminen ja kokeilukulttuuri. Hankelukioissa on kehitetty mm. opettajille suunnattu YES Business Tour -yrittäjyyskiertoajelumalli ja opettajien TET-jaksomalleja.

Yrittäjämäisen toimintakulttuurin kehittämisessä keskeisessä roolissa on pedagogiikan kehittäminen, joka tapahtuu suunnitteleamalla ja pilotoimalla yrittäjyyttä ja työelämää tukevia kursseja ja oppiainerajoja ylittäviä kurssimalleja. Hankkeessa on luotu esimerkiksi Ideasta tuotteeksi -kurssi, jossa opiskelijat suunnittelivat oman designtuotteen ja toteuttivat sen sekä Kurssi viikossa -ilmiöjakso, jossa yhdistettiin useita oppiaineita ja työelämää. Lisäksi yrittäjyyskasvatusta on vahvistettu kaikissa oppisisällöissä ja -teemoissa. Myös jakso- ja koeviikkojärjestelmää sekä oppimisympäristöjä on kehitetty yrittäjämäisen pedagogiikan näkökulmasta.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, toimintakulttuuri, lukio, johtaminen, pedagogiikka, oppimisympäristöt

Lenita Nieminen, Turun yliopiston kauppakorkeakoulun Porin yksikkö
Riikka Franzén, Turun yliopiston kauppakorkeakoulun Porin yksikkö

Yrittäjyys yliopistokeskuksen brändinä

Paperissamme tarkastelemme yrittäjyyskäsitteitä monialaisessa suomalaisessa yliopistokeskuksessa. Yrittäjyyteen ja yrittäjämäiseen käyttäytymiseen oppimista ja yrittäjämäistä tapaa toimia on alettu pohtia enemmän yrittäjyyden tutkimuksessa vasta 2000-luvulla. Tutkimuksen mukaan oppiminen ja yrittäjyyteen kehittyminen tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Rae, 2004; Pittaway & Cope, 2007; Hägg, 2011). Yhteisöön osallistuminen nähdään kasvamisen prosessina, jonka aikana yksilö vähitellen omaksuu yhteisön ajattelu- ja toimintakäytäntöjä, uskomuksia ja arvoja ja samalla luo uudestaan omaa yrittäjän identiteettiään (Hägg 2011). Yrittäjyysvalmennus ja -opetus ovat perinteisesti keskittyneet yritystoiminnan kehittämiseen, jossa yksilö on jäänyt vähemmälle huomiolle. Yrittäjyysvalmennuksen tutkimuksessa painotetaan lähestymistapaa, joka auttaa valmennettavaa löytämään omat voimavaransa ja vahvistamaan hänen itseluottamustaan. Yrittäjyyden käsite opetuksessa on laajentunut yrityksen perustamista kattavammaksi ja on syntynyt tarve pohtia yrittäjyyden luonnetta ja lähestymistapoja yrittäjyyden opettamiseen.

Tutkimuksemme tarkoitus on kartoittaa monialaisen yliopistokeskuksen opiskelijoiden ja henkilökunnan mielikuvia yrittäjyydestä ja yrittäjyysopetuksesta sekä yliopistokeskuksesta opiskeluyhteisönä, sekä miten näkemys yrittäjyydestä ja yliopistokeskuksen brändi voivat tukea toisiaan. Teoreettinen viitekehys koostuu käsitteistä yrittäjyyden houkuttelevuus; yhteisö; ja brändipääoma. Tutkimuksemme aineistona ovat opiskelijoiden ja yliopistokeskuksen johdon haastattelut.

Yliopisto-opintojen kartuttama osaaminen on abstraktia eikä suoraan anna osaamista yrityksen perustamiseen. Opiskelijoiden näkemys yrittäjyydestä ei ole kovinkaan myönteinen, se nähdään aina läsnä olevana, valintana, johon pitää sitoutua loppuelämäksi. Yliopistokoulutuksen ei anna riittäviä valmiuksia yrittäjyyteen. Yliopistokeskusta ei tunneta; koettiin lämminhenkisenä ja rentona, kokoa yhteisen.

Avainsanat: opiskelijayrittäjyys, yrittäjyyden houkuttelevuus, yhteisö, brändi

Teema 3

Yrittäjyyden edistämisen innovatiiviset pedagogiset ratkaisut

Theme 3

Innovative pedagogical solutions for entrepreneurship promotion

Riku Happonen, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Myyntin pedagogiikka – asiakkaan koulutustaustan vaikutus myyntipuheeseen: Case Business-Akatemia

Business-Akatemian valmennuksessa kokeiltiin innovatiivista simulaatioharjoitusta skaalautuvan myyntipuheen luomisessa valmennuksessa oleville yrittäjille ja yrittäjäksi aikoville. Yleisesti yrittäjillä on yksi myyntipuhe, jota käytetään asiakastapaamisissa. Myyntin pedagogiikassa on selkeä aukko, jonka Business-Akatemia – ESR hankkeessa luotu työkalu täyttää auttamalla ymmärtämään asiakkaan koulutustaustan merkitystä.

Yrittäjät eivät miellä itseään myyjiksi tai ymmärrä asiakkaiden koulutustaustan vaikutusta myyntityöhön. Suomen Yrittäjät ry (2005) tutki yrittäjien koulutustaustoja: vain 2 % oli ammattikorkeakoulun käyneitä ja 12 % yliopiston. Moncrief ja Marshall (2005) vertailivat eri aikakausien myyntiprosesseja keskenään sekä Cummins ja muut (2013) 33 vuoden ajalta (1980 – 2013) 107 myyntikoulutuksen artikkelia neljästä jurnaalista (mm. The Journal of Education for Business). Kukaan ei nostanut asiakkaan koulutustaustaa myyntiin vaikuttavaksi tekijäksi.

Metodina oli kokeellinen oppiminen, työkaluna roolipeli. Osallistujat loivat kolme erilaista 30 sekunnin myyntipuhetta, painottaen kolmea oman tuotteen tai palvelun lisäarvoa eri koulutustaustan asiakkaille. Koulutustaustat olivat ekonomi, insinööri ja humanisti, joiden kiinnostuksen kohteet ilmoitettiin: Ekonomi rakasti rahaa. Insinööriä kiinnosti tekniikka. Humanistin maailmassa yksilö on tärkein.

Testiryhmä sai uutta tietoa ja heidän mielen mallinsa muuttui harjoituksen myötä. Koulutustaustan merkitystä ostohalukkuuteen on vähätelty myyntikoulutuksissa ja tulosten perusteella nuorille yrittäjille tai yrittäjiksi aikoville olisi tarve ymmärtää asiakkaan koulutustaustan vaikutus ostohalukkuuteen.

Oppilaitosten hautomotoiminnan pedagogisissa työkaluissa skaalautuvaa myyntipuhetta ei ole hyödynnetty. Laajentamalla kohdeasiakkaiden koulutustaustoja kolmesta pääryhmän koulutuksesta, voi työkalusta luoda oman kurssinsa osaksi ammattikorkeakoulun tradenomiopintoja.

Avainsanat: myyntityö, yrittäjyys, myyntiprosessi, skaalautuva myyntipuhe

Mirva Jalo, Mynämäen kunta
Jaana Seikkula-Leino, Turun yliopisto

SKILLOON – konkreettinen tuki opiskelijalle, opettajalle ja ohjaajalle!

Opetushallituksen rahoittamassa ja Mynämäen kunnan koordinoimassa Digitreenari –hankkeessa on tuotettu oppimisympäristö SKILLOON, www.skilloon.fi, jota tällä hetkellä levitetään aktiivisesti sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö on liittännyt oppimisympäristömme osaksi valtakunnallista yrittäjyyskasvatusstrategiaa, Yrittäjyyslinjaukset koulutukseen.

SKILLOON vahvistaa yrittäjämäistä ajattelua ja toimintaa opiskelussa. Oppimisympäristö toimii opiskelijan henkilökohtaisena valmentajana eli "personal trainerina". SKILLOON sisältää konkreettisia tehtäviä. Ne ohjaavat myös orientoitumaan jatko-opintoihin, työelämään ja yrittäjyyteen. SKILLOON sisältää tutkimuslähtöiset mittarit opiskelijan itsearviointiin ja koulun arviointiin. Opiskelijat tekevät omasta kehittämisestään henkilökohtaisen portfolion, LOKIKIRJAN. Tätä voidaan hyödyntää kurssisuorituksena. Lisäksi opiskelija voi suorittaa SKILLOONIN avulla työelämä- ja yrittäjyystaitojen diplomin. Opiskelija voi mukavasti hyödyntää todistusta hakiessaan esimerkiksi kesätöitä! **KOKEILE SINÄKIN!**

Digitaalinen ohjaussysteemi, arvioinnit, tehtävät sekä статистиikka antavat käytännön tukea opettajalle ja opinto-ohjaajalle. Oppimisympäristö toimii suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Suomen- ja ruotsinkielinen SKILLOON kohdentuu lähinnä lukiokoulutukseen. Englanninkielistä ympäristöä voi käyttää väljemmin myös muilla opiskelijalla (esim. 13–25 vuotiaat). SKILLOON on ilmainen palvelu.

Tule mukaan mielenkiintoiseen SKILLOON-workshoppiin, jossa kokeilet SKILLOONIN toiminallisuutta ja tutustut sen sisältöihin. Luot alustavan oman SKILLOON-kurssin opetukseesi.

Avainsanat: digitaalinen oppimisympäristö, yrittäjyyskasvatus, yrittäjämäisyys, lukio

Tuija Oikarinen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT Lahti
Suvi-Jonna, Martikainen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT Lahti

Yrittäjyysvalmiuksia seikkailupedagogiikalla

Turbulentissa työelämässä yrittäjyysvalmiudet – oma-aloitteisuus, vastuunotto, yhteistyö, luovuus, ongelmanratkaisukyky, tilaisuuksiin tarttuminen ja toimeenpano – tunnustetaan tärkeiksi. Haasteena on, kuinka yrittäjyyskasvatuksella voi tukea niiden kehittymistä.

'LUODE - luonto ja taide nuorten työelämätaitojen oppimisympäristönä' -hankkeessa tutkitaan ja kehitetään yrittäjyyskasvatusta törmäyttämällä Euroopan komission yrittäjyysvalmiuksien EntreComp-viitekehys (2016) ja seikkailukasvatuspedagogiikka (Beames & Brown 2016). Mielenkiinnon kohteena on, kuinka seikkailukasvatuspedagogiikan elementit (autenttisuus, itseohjautuva toimijuus, epävarmuus ja hallinta) resonoituvat EntreCompin elementteihin (luovuus, mahdollisuuksiin tarttuminen, visio, motivaatio, itseohjautuvuus, minäpystyvyys, yhteistoiminta, epävarmuus ja riskin sieto) aidon toiminnan kautta.

Tutkimus käynnistyy syksyllä 2018 kahden 9. luokan osalta, joille järjestetään erilaisia seikkailukasvatuksellisia toimintoja kevääseen 2019 asti. Tutkimus on osallistavaa toimintatutkimusta. Hankkeen toteuttajat tunnustavat ristipölytyksen ja kriittisen tarkastelun avulla nuorten kokemukselle tärkeitä yrittäjyyskasvatuksen sisältöjä eri toimintaympäristöissä ja kehittävät yrittäjyyskasvatuksen pedagogista toimintamallia rinnastamalla yrittäjyyskasvatuksen teoriaa nuorten saamiin kokemuksiin luonto-, liikunta- ja taideympäristöissä.

Tarkastelemalla seikkailukasvatuksen lähestymistapoja etsitään uusia pedagogisia suuntia yrittäjyyskasvatukseen. Tavoitteena on laajentaa yrittäjyyskasvatuksen fokusta lineaarisista ennustettavista ympäristöistä kohti monimutkaisia turbulenteja ympäristöjä ja suunnata yrittäjyyden tarkastelua kohti yhteistä tai sosiaalista arvonluontia. Tämä avaa tulevaisuuden työelämäsukupolvelle relevantteja mahdollisuuksia ja ajattelua liittyen esim. yhteiskunnalliseen yrittämiseen tai uuden talouden malleihin. (Bacigalupo et al. 2016)

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, EntreComp, seikkailukasvatus, nuoret

Auli Ojala FT, KL, Tuntiopettaja Västmanlandin ja Södermanlandin lääneissä, Ruotsi

Kehittäjäopettajan työnkuva Ruotsissa

Kehittäjäopettajan tehtävänä kouluyhteisöissä on tukea ja kehittää koulun pedagogista toimintaa ja nostaa oppimisen tasoa. Kehittäjäopettajat voivat työyhteisössään keskittyä esimerkiksi matemaattisiin aineisiin tai viedä digitaalisia opetusmenetelmiä eteenpäin.

Kehittäjäopettajien määrä Ruotsissa vaihtelee kunnittain. Jotkut haastattelemiini kehittäjäopettajat ovat saaneet yliopistotason koulutusta tehtävänsä (ks. Angelika Kullberg, Ulla Runerson, Ference Marton 2017). Kehittäjäopettajat hakevat nykyisin itse tehtävää rehtorin myötävaikutuksella, mutta ensimmäiset kutsuttiin tehtävään rehtorina toimesta. Opettajille maksetaan kehittäjäopettajan tehtävästä varsin hyvää palkkaa. Kehittäjäopettajat seuraavat hallinnon pedagogista ohjeistusta ja välittävät tietoa alueensa kouluihin sekä pyrkivät yhteistyössä rehtorin kanssa luomaan opetukseen parempia menetelmiä ja ratkaisemaan pedagogisia ongelmatilanteita.

Tämän tutkimuksen tarkoitus on mallintaa Ruotsin kehittäjäopettajan työnkuvaa koulun pedagogisena kehittäjänä; eli mitkä ovat kehittäjäopettajan tärkeimmät tehtävät koulussa sekä kehittäjäopettajan työn hyvät ja haastavat puolet? Kohderyhmän koulut sijaitsevat Västmanlandin läänissä. Kouluja on yhteensä kuusi, samoin tutkimusmateriaalina olevia haastateltavia opettajia. Haastateltavat opettajat ovat ala-, keskiasteen ja yläkoulun opettajia. Tutkimus on fenomenologinen tapaustutkimus ja se analyysimenetelmänä perustuu välittömien kokemusten ja havaintojen tekemiseen tutkimuskohteesta. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu Ruotsin nykyisiin opetussuunnitelmiin, jossa oppilas on keskiössä oppimaan oppijana ja tiedonrakentajana. (Skolverket 2011)

Tutkimuksen tuloksista voidaan havaita, että kehittäjäopettajat toimivat pedagogisena tiedonvälittäjinä. Kehittäjäopettajan työnkuva on kuitenkin melko selkiytymätön, sillä he toimivat itsekin opettajina ja kehittäjäopettajan työ muodostaa lisätyön, jota ei ole erikseen aikataulutettu.

Avainsanat: Ruotsin perusopetuksen opetussuunnitelmat, opetusmenetelmät, pedagoginen tieto, yrittäjyyskasvatus, sisäinen yrittäjyys

Jaana Seikkula-Leino, Turun yliopisto

Designing SKILLOON - a research based learning environment

Conceptual and theoretical presentation

SKILLOON is a learning environment that fosters an entrepreneurial mindset in of student participants. SKILLOON has been developed in the project called Digitrainer for Education, funded by the Finnish National Agency of Education and coordinated by Mynämäki municipality, see www.skilloon.fi. SKILLOON is a research based platform that offers reliable and valid evaluation tools, exercises and content for entrepreneurial learning.

Since despite all efforts in terms of entrepreneurship education there is still a lot work to be done. How could we conceptualize entrepreneurial learning? How we could realize entrepreneurial learning in practice? SKILLOON focuses especially on the development of self-esteem. Self-esteem is the basis of all activities. Self-esteem refers to how we experience ourselves. Self-esteem is also formed in the activities of groups. Feelings about our own work and about our self-esteem in a community are key to our well-being at school and work. It is also a ground of success. This also results in effective and entrepreneurial behavior. We also combine our psychological and pedagogical starting points with research into business economics. How do we activate entrepreneurial behavior? How to guide students into future work life? How do we develop the tools for entrepreneurship?

In SKILLOON we conceptualize self-esteem according the following themes: Trust, Get to know yourself, Cooperation and Success (see Borba, 1989; 1993). The content of SKILLOON also focuses on working life and entrepreneurship. We talk about employment readiness, orientation towards further studies and economic governance. Generating new business ideas is a part of entrepreneurship. This can also mean the generation of new ideas for the development of the students' workplace – in other words their own school. All these topics have been taken into consideration based on research from SKILLOON.

Keywords: entrepreneurial learning, entrepreneurship education, learning environment, self-esteem, self-efficacy

Virpi Utriainen, Nuori Yrittäjyys ry

Uusi suurtutkimus: Yrittäjyyskasvatus parantaa nuorten oppimistuloksia Suomessa

Lukuvuoden mittaiseen Nuori Yrittäjyys ry:n NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan osallistuneet nuoret kokivat, että heidän työelämätaitoja ja motivaatioita koulunkäyntiin vahvistuivat. Monialaisen osaamisen ja työelämätaitojen karttuminen lisäsi nuorten motivaatiota ja se puolestaan kohensi oppimistuloksia. Tämä selviää uudesta kansainvälisestä suurtutkimuksesta (ICEE 2018).

Pitkäkestoinen yrittäjyyskasvatus vahvistaa työelämässä tarvittavia valmiuksia ja tukee samalla kaikkea oppimista. Tutkimus osoittaa nyt selvästi, että taidot karttuvat tekemällä oppien.

Kaksivuotiseen ICEE-tutkimukseen osallistui 12 000 vastaajaa viidestä maasta (Belgia, Italia, Latvia, Suomi ja Viro). JA Europan tutkimus toteutettiin yhteistyössä osallistuneiden maiden opetusministeriöiden kanssa ja sitä on tuettu Euroopan komission Erasmus+ -ohjelman rahoituksella. Suomesta vastaajia oli 2 400. Suomalaiset tutkimuskoulut olivat Kainuun ammattiopisto, Etu-Töölön lukio, Suomen liikemiesten kauppaopisto, Helsingin kielilukio ja Raisio seudun koulutuskuntayhtymä Raseko.

Yrittäjyyskasvatukseen osallistuneiden nuorten ja vertailuryhmän välillä ero monialaisessa osaamisessa, työelämävalmiuksissa ja opiskelumenestyksessä oli Suomessa selkeästi suurempi kuin muualla Euroopassa.

Tutkimus paljastaa myös, että NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan osallistuneet nuoret käsittävät yleisesti eri oppiaineiden ja kokonaisuuksien hyödyn paremmin kuin ne nuoret, jotka eivät osallistuneet ohjelmaan. NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma antaa nuorille mahdollisuuden harjoitella oppituntien aikana opittuja asioita käytännössä. Samalla heille syntyy käsitys siitä mihin opittua tietoa tarvitaan elämässä. Yrittäjyyskasvatus on moderni ja käytännönläheinen tapa opettaa. Yrittäjyyskasvatus voidaan integroida vaivatta useisiin aineisiin. Nämä kaksi aihetta nousivat vahvasti esiin tutkimukseen osallistuneiden suomalaisten opettajien vastauksista.

Koko raportti luettavissa: <http://icee-eu.eu/the-research/final-report.html>

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, Nuori Yrittäjyys ry, ICEE 2018

Teema 4

Yrittäjyyteen ja yrittäjänä kasvaminen

Theme 4

Entrepreneurial identity process and growth in entrepreneurship

Kaija Arhio, Centria ammattikorkeakoulu
Helinä Nurmenniemi, Centria ammattikorkeakoulu

”Törmäytä” opiskelijat ja edistä yrittäjyyttä

Monialaisissa ammattikorkeakouluissa on luontaiset mahdollisuudet eri alojen väliseen yhteistyöhön, mutta osataanko tätä tarpeeksi hyödyntää? Mitä lisäarvoa on eri alojen opiskelijoiden törmäyttämisestä? Entä opettajien tiimityöstä?

Innovaatioiden syntymistä edistää alojen välinen vuoropuhelu. Tämä pätee niin tiimiohittajuudessa kuin opiskelijoiden yhteisöissä. Tämä käytännöllinen case kuvaa esimerkin eri alojen amk-opiskelijoiden yhteistoiminnasta ja siinä syntyneistä innovaatioista.

Yrittäjyyden opintoja toteutetaan eri rakenteisina ja -laajuisina sosiaalialan ja tekniikan koulutuksessa. Opettaja saattaa olla samalta alalta kuin opiskelijat. Viime aikoina on entistä enemmän alettu suosia yhteisopettajuutta ja moniammatillista tiimityötä.

Tässä esimerkissä on ”törmäytetty” sähkötekniikan ja sosiaalialan opiskelijat yrittäjyyden opintojaksojen yhteydessä. Opintojaksoilla toteutuu yhteisopettajuus monialaisena ja opintojaksoihin liitetyn innovaatiopäivän aikana moniammatilliset ryhmät kehittivät yhdessä sähkötekniikkaan ja sosiaalialaan liittyviä liikeideoita. Opiskelijoilta kerättiin palautetta välittömästi ryhmittäin vapaasti kirjallisena. Saadussa palautteessa korostui uusien näkökulmien saaminen toisen alan opiskelijoilta. Seuraavan viikon aikana kysyttiin ryhmiltä vielä tarkennettuja ajatuksia kysymyslomakkeella liittyen näihin konkreettisiin uusiin näkökulmiin ja yhteisopiskelun hyötyihin.

Opiskelijat kokivat yhdessä ideoinnin kiinnostavana ja uusia näkökulmia tuovana. Tällaisia päiviä toivottiin lisää ja kritiikkinä esitettiin miksei yhteisiä tunteja ollut aiemmin. Liikeideaan liittyvä tehtävä koettiin mielenkiintoiseksi ja opettavaiseksi ja ryhmätyö nosti erilaiset ammatillisen ulottuvuuden mahdollisuudet esille.

Opettajan näkökulmasta yhteisopettajuus ja moniammatillisten ryhmien yhdistäminen on mielekästä ja sitä tulisikin kehittää ja ottaa käyttöön entistä laajemmin.

Avainsanat: moniammatillisuus, yhteisopettajuus, innovaatio, yrittäjyys

Anne Gustafsson-Pesonen, Pienyrityskeskus Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Anna-Maija Torniainen, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Petteri Tiljander, Pienyrityskeskus, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Opiskelijayrittäjyyttä kehittämässä

Yrittäjyyskasvatus on osa elinikäistä oppimista ja nostaa tärkeyttään myös korkea-asteen koulutuksen parissa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa on käynnissä Yrittäjäksi – nuorille tukea yrittämisen alkuun -hanke (01.05.2017 - 31.08.2019), jonka keskiössä ovat yrittäjyyteen kannustaminen, innostaminen ja opiskelijoiden tukeminen yrittäjyyden alkutaipaleella. Hanketta rahoittaa Etelä-Savon ELY-keskus Euroopan sosiaalirahastosta.

Toiminnassa keskitytään opintojen aikaiseen, jälkeiseen ja opintojen loppuvaiheen yrittäjyyden tukemiseen ja näin ollen myös uudenlaisten urapolkujen tukemiseen. Hankkeessa testataan yrittäjyyden, yrittäjyyskasvatuksen ja innovaatioiden malleja yrittäjyyden kehittämiseksi Etelä-Savossa. Malleja testataan nuorten yrittäjäksi tukemisen konkreettisina toimenpiteinä, esimerkiksi järjestämällä erilaisia yrittäjyystuokioita, työpajoja, valmennuksia, tilaisuuksia sekä mahdollistamalla opiskelijoille osallistumisen erilaisiin kilpailuihin. Tavoitteena on löytää Etelä-Savoon yrittäjyyden, yrittäjyyskasvatuksen ja innovaatioiden kehittämiseen toimiva ja uusia yrityksiä tuottava malli.

Hankkeen tuloksena nuorten yrittäjyys- ja työllistymisvalmiudet paranevat ja alue saa uutta elinvoimaa nuorista ja yrittäjistä. Jokainen perustettu yritys tukee alueen elinkelpoisuutta ja potentiaalista työllisyyttä jo lyhyellä, mutta erityisesti pitkällä tähtäimellä. Merkittävä joukko osallistujista saa erinomaiset valmiudet perustaa oman yrityksen heti hankkeen aikana tai jälkeen. Tuloksena tuetaan Etelä-Savon nuorten yrittäjyyden ja korkea-asteen yrittäjyyden ekosysteemin toimenpiteiden polkumallia – perusasteelta toisen asteen kautta korkea-asteelle ja edelleen eteenpäin.

YKTT2018 tilaisuudessa esitellään opiskelijayrittäjyyden ja Yrittäjäksi-hankkeen ajankohtaistilannetta Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa.

Avainsanat: opiskelijayrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, yrittäjäksi

Saara Hautala, Lappeenranta University of Technology
Elena Ruskovaara, Lappeenranta University of Technology
Timo Pihkala, Lappeenranta University of Technology
Lea Oksanen, Lappeenranta University of Technology

Challenges in implementing entrepreneurship education in Finnish upper secondary schools

Entrepreneurship education has been included in Finnish upper secondary school curricula for many years. However, as it is not included in matriculation examination, it looks as if it is not really embedded in schools' work. This study focuses on challenges met in entrepreneurship education in Finnish upper secondary schools.

For qualitative study, we gathered data by group interviews from principals, teachers and students. Recorded data was analyzed with the method of content analysis. The data was classified and compared between the field of study of the two schools and their stakeholders. The groups' answers were thematised and analysed.

This study reveals that the concept of entrepreneurship education is perceived differently or even contradictorily by different stakeholders. Therefore, potential ways of embedding it are described differently. Interestingly, entrepreneurship education is viewed significantly different even if the guiding regulation is the same for everyone.

This study aims to bring up discussion about the need to open up the concepts related to entrepreneurship education. There is a need to clarify its aims so that all the stakeholders would understand it equally. Further, we claim that coherence in concepts make learning more effective. Additionally, we suggest that resources and solutions would be needed to enhance the proper implementation of entrepreneurship education equally in schools.

Our results highlight that principals' roles from management point of view are crucial for emphasizing the importance of implementation of entrepreneurship education in schools. Furthermore school leadership reflects mindset and entrepreneurship competences of teachers. Empowering teachers with the opportunity to participate in decision-making processes may increase their team-oriented attitudes thus team learning among superiors and peers themselves is approved to be effective. Also, students highlight the importance of teamwork and learning by doing.

Keywords: entrepreneurship education, entrepreneurship, upper secondary school

Elina Iloranta, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Jouko Isokangas, Oulun Ammattikorkeakoulu

Suomalaisten korkeakoulujen inkubaattoriverkosto

Suomalaisissa korkeakouluissa toimii lukuisia eri tavoilla toimivia kiihdyttämöitä ja yrityshautomoita. Yhtenäistä verkostoa ja yhteistyön foorumeita näille toimijoille ei vielä Suomessa ole. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta olisi tärkeää, että korkeakoulujen kiihdyttämöt ja hautomot verkottuisivat ja loisivat kehittyneempiä ja vaikuttavampia toimintamalleja. Verkoston tarkoituksena on yhdistää toimijoita, hakea synergiaetuja, hyviä käytänteitä sekä tuottaa mahdollisuuksia yhteiskehittämiseen ja aluerajat ylittävään yhteistyöhön.

Kansainvälisiä verkostoja löytyy esimerkiksi Ruotsista. Siellä yksityisyrittäjien perustama UBI Global – verkosto, joka kokoaa korkeakoulujen inkubaattoreita yhteen maailmanlaajuisesti. UBI Global – verkoston ideana on tarjota kohtaamisia, vertailua, benchmarkingia ja tutkimuspalveluita inkubaattoreille.

Kansallisen verkoston ideana on koota eri puolilla Suomea korkeakoulujen yhteydessä toimivat kiihdyttämöt, inkubaattorit ja yrityshautomot yhteen kehittämään toimintaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Idea syntyi Haaga-Helia Amk:n ja Oulu Amk:n aloitteesta. Käytännössä yhteistyö voisi olla esimerkiksi toimintamallien yhteiskehittämistä, yhteisiä TKI-hankkeita, kaupallista jalkautumista kansainvälisille markkinoille sekä koko Suomen kattavaa tukiverkosta opiskelijoille.

Tarkoituksenamme on esitellä idea suomalaisten korkeakoulujen inkubaattoriverkostosta Yrittäjyyskasvatuspäivillä Lahdessa 3.-4.10.2018. Mukaan verkostoon ovat tervetulleita kaikki suomalaisissa korkeakouluissa toimivat kiihdyttämö - ja hautomo-ohjelmat.

Avainsanat: inkubaattoriverkosto, kiihdyttämö, inkubaattori, esihautomo, yrittäjyyskasvatus, ammattikorkeakoulu, yliopisto

Suomen Yrittäjien ja korkeakoulujen työpaja 3.10.2018

Leenu Juurola, Heureka, the Finnish Science Centre
Marika Tuominen, Heureka, the Finnish Science Centre
Elena Ruskovaara, Lappeenranta University of Technology
Suvi Konsti-Laakso, Lappeenranta University of Technology
Timo Pihkala, Lappeenranta University of Technology

Co-creative innovation processes as tools for school-business co-operation

School and business co-operation is regarded as a central element for promoting entrepreneurship education in schools. This presentation will introduce a co-creation model in which startups developing learning applications can develop their products together with users in a science centre environment. The model consists of two services: an entrepreneurship training service for school groups, and a controlled testing environment for companies in the education field. Heureka is not only a platform; it has an important role in facilitating the process and coaching innovation skills.

The model was developed in DIT-Heureka and 6AIKA EduDigi projects, both launched in autumn 2016. Around 800 school students have participated in co-creation sessions with 20 companies.

During the project, a total of 15 teachers filled in the feedback survey after the last session. The themes of the survey were expectations, activities in the workshop, usability of the application from teacher's perspective, and learning results during the visit.

Entrepreneurs from five companies have participated in the interviews, in which the main research questions are: How do entrepreneurs see the role of a student in the co-creation process? How are the objectives of entrepreneurship education met in the co-creation process?

Students fill in the surveys at the end of the second session, and the questions focus on the usability of the application. We will analyse the student's role as a co-creator by using their comments when evaluating the product.

Our results suggest that co-creation processes are a promising approach to supporting positive experiences in creativity, expertise, and product development for pupils. The approach also seems useful for businesses seeking alternative perspectives for their development work. The presentation will conclude with discussing the benefits of the co-creative innovation processes to the objectives of entrepreneurship education.

Keywords: entrepreneurship education, co-creative innovation, school-industry co-operation, case study

Maisa Kantanen, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Pienyrityskeskus

Projektiviikko edistämässä lukion työelämäyhteyksiä ja yrittäjämäistä toimintakulttuuria

Tässä paperissa esitellään Mikkelin lukioiden projektiviikkoa, joka toteutettiin toista kertaa huhtikuussa 2018. Projektiviikon tarve lähti lukion uusista opetussuunnitelmista ja Opetushallituksen Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoista. Lukioihin toivotaan enemmän työelämälähtöisyyttä ja yrittäjyyttä sekä yhteistyötä lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Projektiviikon järjestivät Mikkelin kaupungin sivistystoimi yhteistyössä YES lukiot työelämään hankkeen kanssa.

Mikkelissä projektiviikko toteutettiin ensimmäistä kertaa huhtikuussa 2017 Mikkelin lukioiden (Mikkelin lukio ja Ristiinan lukio) sekä Etelä-Savon ammattiopiston opiskelijoille. Vuonna 2018 ammattiopisto jättäytyi pois ja kurssitarjotin räätälöitiin vain lukiolaisille. Osallistujia oli vuonna 2017 yli 650 oppilaista ja opettajaa ja vuonna 2018 edelleen yli 500. Eri yhteistyötahojen kanssa järjestettiin 20-25 kurssia per vuosi kyseisen viikon aikana.

Projektiviikosta kerättiin palautetta Webropol-kyselyllä sekä vuonna 2017 että 2018. Kyselyn toteuttajana oli Mikkelin kaupunki. Lisäksi palautetta kerättiin myös suullisesti. Tässä paperissa esitellään saatua palautetta ja opettajien ja opiskelijoiden antaman palautteen eroihin.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, opetussuunnitelma, lukiokoulutus, opetusmenetelmät

Marja Kiijärvi-Pihkala, Lahden ammattikorkeakoulu
Suvi-Jonna Martikainen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Tuija Oikarinen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Kati Peltonen, Lahden ammattikorkeakoulu

Maahanmuuttajien yrittäjyysvalmiuksien edistäminen

Yrittäjyys on yhä tärkeämpi työllistymisväylä maahanmuuttajille (TEM 23/2015). Parhaimmillaan yrittäjyys antaa tekijälleen merkityksellistä työtä ja toimeentuloa sekä tukee integroitumista yhteiskuntaan. Maahanmuuttajien yrittäjyys tuo markkinoille uusia resursseja, ideoita ja taloudellista toimeliaisuutta.

KOKOMA - Korkeakoulutetut maahanmuuttajat työmarkkinoille yrittäjyysvalmiuksia vahvistamalla hankkeessa keskitytään sekä maahanmuuttajien yleisesti työelämässä tarvittavien yrittäjyysvalmiuksien kehittämiseen että vahvistetaan heidän yritystoiminnan käynnistämiseen liittyviä valmiuksia. Yrittäjyysvalmiuksilla viitataan kykyyn "ideoida, pärjätä epävarmuuden keskellä, havaita ja tarttua mahdollisuuksiin ja kyky muuttaa ideat ja ajatukset toiminnaksi hyödyntämällä luovuutta, innovointia ja riskinottoa sekä kyky suunnitella ja toteuttaa projekteja." (OKM, 2017; Peltonen, 2014).

KOKOMA-hankkeessa rakennetaan ja pilotoidaan opintokokonaisuus sekä tutkitaan sen vaikutuksia osallistujien yrittäjyysvalmiuksien kehittämiseen. Tutkimuksessa käytetään sekä laadullisia (mm. fenomenologia- ja laadullisia) että määrällisiä menetelmiä.

Aineisto kerätään haastatteluilla, kyselyillä ja havainnoiden. Aineiston analyysikehikkona sovelletaan Euroopan komission (2016) lanseeraamaa EntreComp - viitekehystä. Se sisältää kolme kompetenssialuetta: 1. Ideas and opportunities, 2. Resources, 3. Into action.

Tutkimuksessa arvioidaan opintokokonaisuuden vaikutuksia korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien yrittäjyysvalmiuksien vahvistumiseen ja työllistymismahdollisuuksien parantumiseen. Tutkimuksen tuloksena saadaan tietoa, mitkä kompetenssialueet ovat vahvimpia ja millä alueilla on kehittämistarpeita. Lisäksi mielenkiinnon kohteena on, miten hankkeessa kehitettävä toimintamalli yrittäjyysvalmiuksien kehittämisestä ja EntreComp -viitekehys sopivat eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien tarpeisiin.

Avainsanat: korkeakoulutetut maahanmuuttajat, yrittäjyysvalmiudet, EntreComp

Katja Lahikainen, Lappeenranta University of Technology
Minna Halonen, VTT Technical Research Centre of Finland, Ltd.
Terhi Virkki-Hatakka, Lappeenranta University of Technology

Enhancing innovation and entrepreneurship skills: Evaluation of a doctoral training program

The objective of this case study is to evaluate the impact of the doctoral training program that aimed for increasing innovation and entrepreneurial skills of doctoral students in the raw material sector. The research questions are: What kind of impact the program had on the participants' innovation and entrepreneurial skills? How the program influenced the attitudes and career paths of the participants? The industry continuously needs highly educated experts to solve complex, cross-sectoral problems. Traditionally, universities educate doctors that specialize within a specific discipline, and who become highly qualified technical experts in their field. However, a holistic level expertise is needed to understand technological, economic and environmental perspectives of the industry. The experts need to have a broader skill set to connect with other fields of knowledge and transform new knowledge into value propositions. To develop such skill sets and knowledge new type of study programs are needed for increasing entrepreneurial skills of doctoral students and researchers.

This case study presents the outcomes of an intensive training program designed for doctoral students or newly graduated doctors within the T-DoRe (T-shaped Doctors in Residence) project that was conducted during 2016-2017 in Finland and Spain. The program included eleven participants from research organizations, university and industry. The research data comprise of the project documentation and of surveys made among the participating students.

The mindset change results as the major impact of the training program. Prior the program the expectations of most of the participants were not associated with developing of innovation and entrepreneurial skills, but more or less with developing one's own work. However, during the workshop process, attitudes and mindset changed, and business-oriented thinking increased.

Consequently, we can state that this type of training program targeted to the doctoral students and research in technology, is more likely to lead into incremental change on attitudes, rather than being a trigger for starting up a business.

Keywords: Entrepreneurship, innovation, evaluation, doctoral training, T-DoRe project

Pia Marjanen, SAMK
Petri Martikkala, SAMK
Marko Mikkola, SAMK
Lenita Nieminen, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu Porin yksikkö

ALL IN - kokemuksia yrittäjyyskasvatuksesta verkoston voimalla

ALL IN -hanke (9/2015 - 2/2018) synnytti Satakuntaan yhteisen yrityskehittämön, joka koostuu viiden oppilaitoksen yrittäjyysopetuksen toimijoista. Hankkeen keskeisin elementti tulosten aikaansaamisessa on ollut olemassa olevien toiminnallisten menetelmien jakaminen ja uusien luominen kaikkien mukana olevien toimijoiden yhteistyönä. Eri asteiden oppilaitosten yhteistoiminnan kehittäminen on juuri nyt erityisen ajankohtaista. Hankkeen aikana on kuvattu konkreettiset mallit, miten eri oppilaitokset järjestävät toimintaa yhteiseen kiihdyttämöön.

ALL IN -hankkeessa on huomioitu alusta alkaen toiminnan jatkuminen rahoituksen päättymisen jälkeen. Yhteistyö jatkuu hankkeen päätyttyä organisaatioiden omana toimintana ja hanke synnyttää sellaista materiaalia, joka on hyödyllistä kaikille suomalaisille yrittäjyyskasvattajille. Hankkeessa tuotettiin loppuraporttina julkaisu "Kokemuksia tuloksellisesta yrittäjyyskasvatuksesta", joka sisältää työkaluja ja kokemuksia yrittäjyysopetukseen. Tämän lisäksi hankkeessa tuotettuja yrittäjyyskasvatuksen videoita ja muita oppimateriaaleja julkaistaan sähköisessä muodossa www.all-in.fi sivustolle. Materiaalit on tuotettu avoimesti kaikkien yrittäjyyskasvattajien hyödynnettäviksi.

Toiminnallisen yrittäjyyden viitekehys on tuonut uutta virtaa SAMKin yrityskehittämön tuloksellisuuteen. Yrityskehittämössä on tasaiseen tahtiin paljon mentoroitavia ja esiteltäviä menetelmiä, jotka osoittaneet toimivuutensa. Hankkeen aikaansaamana merkittäviä uusia avauksia ovat laajentunut yrittäjyyskasvatuksen lukioyhteistyö ja satakuntalaisen yrittäjyyskasvatusekosysteemin rakentaminen.

Avainsanat: pedagogiset ratkaisut, mentorointi, yrittäjyyden oppimisympäristöt, verkostot

Hannele Rautamäki, Lappeenranta University of Technology

Entrepreneurial resourcefulness - Students of Higher Education in Focus

Scholars claim that growing into entrepreneurship is possible. Personal characteristics of an entrepreneur are decisive in terms of influence on the entrepreneurial intention such as values, attitudes, knowledge and skills, wishes and personal factors. The focus of this study, still work-in-progress, is on entrepreneurial resourcefulness in higher education, mainly in universities. The literature on student entrepreneurs, including the literature on entrepreneurship education, has been so far largely ignoring this phenomenon. This study is aiming to indicate what are the building blocks and features of students' entrepreneurial resourcefulness. This entrepreneurial resourcefulness might help them to innovate, solve problems, overcome resource constraints and create new ventures. This study would also try to make clearer the concept of entrepreneurial resourcefulness. The study is conducted in two phases. Methodology adopted is a mixed-methods approach. It will to engage in qualitative studies, and then a quantitative study to validate your findings through examining a larger sample. The informants will be students at 2-3 schools of higher education, mainly universities, in Finland and 2-3 other countries. Results of this research will be published as peer-reviewed journal articles and conference proceedings. This study tends to fill an important gap in the literature in relation to entrepreneurship and students and about their inner growth to entrepreneurial resourcefulness. The theoretical contribution will include the deeper understanding of the specific aspects and measuring of entrepreneurial resourcefulness and its personal nature as reported by students in higher education. The practical implications of this research lie in the areas of development of entrepreneurial education in higher education and in the training of entrepreneurs. Additionally, the results may be applied in the development of curriculum for teachers' education.

Keywords: entrepreneurial resourcefulness, entrepreneurship, entrepreneurial behavior, professional growth

Kaarina Sommarström, Lappeenranta University of Technology

Paradoxes in interaction between schools and companies in entrepreneurship education

Entrepreneurship education is gradually gaining interest in schools in basic education. Nevertheless, entrepreneurship still seems to be unknown to some of teachers, while others are keen to try new pedagogical solutions to provide their students with the best possible skills and competences.

This study has the focus teachers' argumentations used to explain how some of them select to use every exertion of their authority for creating interaction between classes and companies in basic education. The study looks at implementation of entrepreneurship education in cooperation with companies, such as company visits, joint projects, tasks, and exercises that classes and companies make together. Paradoxes appear in argumentation of planning and implementation of cooperation with companies. These arguments can be contradictory and thus are in conflict with themselves and thereby paradoxical.

The data was collected from face-to-face interviews and consists of Finnish teachers and principals, a total of 35 people. As a methodological tool, qualitative content analysis was used. The interviews were read several times and then analysed by drawing emerging arguments that are in conflict with themselves in similar situations of implementation. Content analysis is a suitable tool to deal with contradictory claims and their logical purposes.

The study shows that the same arguments are used paradoxically for different meanings and the paradoxes need explanations. The contribution of this study is to clarify arguments and thereby facilitate teachers' work while inviting companies to cooperation. Like the common used paradox 'Less is more' could be true even in entrepreneurship education when less formal lessons may mean more participating at companies.

Keywords: entrepreneurship education, company visit, argument, paradox

Timo-Pekka Uotila, Haaga-Helia, StartUp School
Hannele Mennala, Haaga-Helia, StartUp school

Korkeakoulun sisäinen yrityshautomo: tavoitteet, haasteet ja mahdollisuudet - Case Haaga-Helia StartUp School

Tämä paperi käsittelee korkeakoulun sisäisen yrityshautomon tavoitteita, haasteita ja mahdollisuuksia. Haaga-Helian StartUp School (SUS) on ammattikorkeakoulun sisäinen yrityshautomo ja alusta. SUSin palveluihin kuuluu erilaisten kurssien tarjoaminen opiskelijoille, toimiminen korkeakoulun sisäisenä linkkinä erilaisiin koulutusohjelmiin, sekä yhteydenpito ulkopuolisiin kumppaneihin ja muihin toimijoihin erilaisten tapahtumien myötä. Toiminnan keskiössä ovat opiskelijat. Opiskelijat suorittavat opintojaan normaalisti osana omaa opintopolkuaan, mutta voivat suorittaa SUSin tarjoamia kursseja ja hyödyntää palveluita osana opintojaan. SUSin kurssitarjooma on suunnattu erityisesti opiskelijoille, jotka haluavat kehittää omaa liiketoimintaideaansa tai ovat jo idean kehittämisessä pidemmällä. Omien vahvuuksien löytämiseen kuuluvia kursseja kuuluu valikoimaan. Kantavana ajatuksena kurssien tarjoomassa on se, että ne edistävät opiskelijan oman idean ja ajattelun etenemistä. Opiskelija pystyy näin yhdistämään oman yrityksensä kehittämisen ja opintojen edistymisen. SUS soveltaa valmentavaa ohjaustyyliä opetuksessaan ja erityisesti pidemmälle edenneiden opiskelijoiden liikeideoiden eteenpäin saattamiseksi. Valmentajaverkostoon kuuluu noin 16 opettajaa eri puolilta Haaga-Helian viittä kampusta. Yhteistyö eri kampusten kanssa on tärkeä toiminnan mahdollistaja. SUSin perimmäinen ajatus on varmistaa opiskelijoita tulevaisuuden työelämään. Tulevaisuuden työelämä näyttäytyy yhä useamman tutkimuksen ja selvityksen mukaan pirstaleiselta. Tämä tarkoittaa epävarmuuden kasvua työsuhteissa, sekä erilaisten työn tekemisen muotojen kasvamista. Tulevaisuuden työelämässä osaamisvaatimusten listoilla korostuvatkin entistä useammin asiat, jotka jollain tasolla liittyvät yrittäjämäiseen ajatteluun ja sen toimeen saattamiseen. Yrittäjämäisen toiminnan edistämiseksi korkeakoulusektorilla on useita perusteltuja tapoja. Tässä paperissa esitellään yksi hyväksi todettu malli – Haaga-Helian StartUp School.

Avainsanat: Start-up, yrittäjyys, korkeakoulu, yrittäjyyskasvatus, yrityshautomo, innovaatiot

Teema 5

Yrittäjyyskasvatuksen vastuullisuus ja tulevaisuuden suunnat

Theme 5

Responsible and sustainable entrepreneurship education and future directions

Mika Boedeker, Tampere University of Applied Sciences
Tiina Brandt, Tampere University of Applied Sciences
Pia Hautamäki, Tampere University of Applied Sciences

An educational environment without an appropriate coaching is not enough?

Various educational environments to support entrepreneurial mindset and intentions have been built throughout educational institutes. This study focuses on a specific educational environment in the Tampere University of Applied Sciences. The environment consists of a virtual business field, virtual companies incorporated by student teams, physical team offices, selected lectures, happenings organized by student teams and teachers acting as team coaches. The aim of this study is to analyze the role of the environment on first year's business students' entrepreneurial competences and intentions.

The study is based on a model derived from Ajzen's Theory of Planned Behavior (Ajzen 1991) and an Entre Intention -instrumentation by Joensuu et al. (2014). All the six team coaches (teachers) were interviewed with a group-interview technique. Based on the theory and interview results, a survey was operationalized for the students'. All the first year's business students (170) were contacted at the end of their first school year the response rate being 21 %.

The results showed that this kind of educational environment increases the students' understanding of the real business life and comprehension of their own entrepreneurial competences. Additionally, studying and working in teams enhanced their various meta-skills. However, the students' entrepreneurial intentions seemed not to increase and their attitudes towards entrepreneurship did not grow more positive during their first year of study.

The environment dealt in this study is meant to give students a reasonable realistic understanding of business life and basic business competences, not so much to make them as entrepreneurs. However, the coaches believed it has a great potential to do so with adjustments to the coaching. Additionally, students should be offered various coaching supported possibilities to train their skills in real-life situations to further increase their entrepreneurial competences and intentions.

Keywords: entrepreneurship, competence, intention, students, education, university

Sanna Joensuu-Salo, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Elina Varamäki, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Anmari Viljamaa, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Kirsti Sorama, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Yrittäjyysaikomusten kehittyminen ja yrittäjäksi ryhtyminen: tuloksia pitkittäistutkimuksesta vuosilta 2008 – 2018

Tämän artikkelin tarkoituksena on tutkia Ajzenin (1991) TPB-malliin pohjautuen yrittäjyysaikomusten kehittymistä 6-9 vuotta valmistumisen jälkeen sekä linkkiä opiskeluaikaisten yrittäjyysaikomusten ja myöhemmän elämänvaiheen yrittäjäksi ryhtymisen välillä. Tällaiset pitkittäistutkimukset ovat erittäin harvinaisia yrittäjyystutkimuksessa. Tarkempana tavoitteena on 1) tutkia yrittäjyysaikomusten kehittymistä noin kymmenen vuoden aikana opinnoista työelämään (kolme mittausta) ja 2) tutkia yhteyttä opiskeluaikaisten yrittäjyysaikomusten ja myöhemmän vaiheen yrittäjäksi ryhtymisen välillä. Tämän tutkimuksen data on kerätty Seinäjoen ammattikorkeakoulussa opiskelleilta opiskelijoilta opintojen aikana ja valmistumisen jälkeen. Datassa on kolme mittausta: ensimmäinen opintojen ajalta vuosilta 2008-2012, toinen vuodelta 2013 ja kolmas vuodelta 2018. Toisessa mittauksessa seurantakyselyyn vastasi 1045 valmistunutta, joista 281:lle valmistuneelle löytyi mittaustulos opintojen ajalta. Kolmas mittaus tehtiin näille samoille vastaajille ja vastauksia saatiin 89. Aineisto analysoitiin polkuanalyysin ja logistisen regressioanalyysin avulla.

Tulokset osoittavat, että yrittäjyysaikomukset muuttuvat vuosien kuluessa. Molemmilla sukupuolilla ne nousevat, mutta nousu tapahtuu hieman eri tavalla. Naisten osalta yrittäjyysaikomukset nousevat merkittävästi muutama vuosi valmistumisen jälkeen ja pysyvät sitten suunnilleen samalla tasolla hieman laskien. Miesten osalta taas nousu on ensimmäisinä vuosina vielä vähäistä, mutta myöhemmässä vaiheessa nousevat merkittävästi opintoaikaisesta tasosta. Sukupuolten välillä on myös eroa siinä, mikä selittää yrittäjyysaikomusten muutosta. Naisilla sitä selittää sekä asenteiden että pystyvyysuskomuksen muutos, mutta miehillä pelkkä pystyvyysuskomuksen muutos. Opiskeluaikaiset intentiot selittävät yrittäjäksi ryhtymistä sekä muutama vuosi valmistumisen jälkeen että useita vuosia valmistumisen jälkeen.

Avainsanat: yrittäjyysaikomukset, pitkittäisseuranta, korkeakouluopiskelijat, yrittäjyys

Sirkka-Liisa Kolehmainen, Metropolia ammattikorkeakoulu
Ulla Vehkaperä, Metropolia ammattikorkeakoulu

Yrittäjyyskasvatukseen vastuullisuutta ja suuntaa tulevaisuuteen 6Aika Hyvinvointiyrittäjyys kiertoon -EAKR-hankkeella

Hyvinvointiyrittäjyys kiertoon -hankkeessa toteutetaan vastuullista, tulevaisuuteen suuntaavaa, omistajanvaihdokset (ov) huomioivaa yrittäjyyden edistämistoimintaa pääkaupungin (pk) sekä Oulun alueilla. Tulevaisuuden muutostarpeissa hyvinvointialalla tarvitaan uudenlaista palvelu- ja yritystoimintaa. Seuraavan 10 vuoden aikana Suomessa on ikääntymisen vuoksi ov:n edessä yli 6000 sote -yritystä, joista vain 23 %:lla on jatkaja tiedossa. Pienten yritysten on vaikea saada ov-tukea. Riskinä on tuhansien yritysten ja työpaikkojen menetys.

Hankkeessa tavoitteena on rakentaa toimintamallit amk:n roolista ja tehtävistä ov-ekosysteemissä ja tehdä ov-yrittäjyydestä tunnettu ja haluttu uravaihtoehto opiskelijoille. Hankkeessa haetaan moninaisia juurtumiskelpoisia yhteistyömuotoja yrittäjyyden opetuksen, henkilöstön valmiuksien kehittämisen sekä yrittäjien ja ov-ekosysteemin toimijoiden kanssa. Hanke toimii tiedonvälittäjänä julkaisemalla blogi -sivua, artikkeleita ja ov-materiaalia.

Hanke on laajasti verkostoitunut ov-asiantuntijoiden kanssa. Osallistujina on ollut yli 150 yrittäjää sekä 87 asiantuntijaa, yli 200 opiskelijaa ja 65 opettajaa. Hankkeessa on edistetty ov-prosessin tunnettavuutta. Hankkeessa on pilotoitu ja juurrutettu yrittäjien ja opiskelijoiden yhteinen 5 op:n opinto-ohjelma 3AMK:n opetustarjontaan. Yrittäjyyden oppimispolkuja ja henkilöstön valmiuksia on kehitetty. Oulun seudulla ov-tuki on liitetty Avanto Acceleratorin toimintaan. Hyrrät-hankkeessa tuotettua verkkosivustoa on päivitetty opiskelijoiden, opettajien ja ammattilaisten hyödynnettäväksi. Hanke on luonut toimintamallin amk:lle osana ov-ekosysteemiä. Hankkeen jälkeen toiminnan jatkuvuus on varmistettu liittämällä ov-teema yrittäjyyden opetustarjontaan ja ottamalla mukaan opetukseen yrittäjyyttä tukeva ekosysteemi ja hyvinvointiyrittäjyyden kehitystyö.

Avainsanat: hyvinvointiyrittäjyys, omistajanvaihdos, omistajanvaihdosten (ov-)ekosysteemi

Piia Kolho, JAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Opettajan yrittäjyyskasvatusosaaminen ja sen kehittämisen tarpeet

JAMKin Aokkissa yrittäjyyskasvatusta on toteutettu 5 op:n valinnaisena koulutuksena ja teemaa on käsitelty myös yleisesti perusopettajankoulutuksessa. Selvityksessä mukana olevista opiskelijoista osa on suorittanut koko viiden opintopisteen koulutuksen ja arvioinut myös koulutuksen vaikuttavuutta. Vastaukset on koottu kyselytutkimuksella. Koulutuksen alussa osallistujat (N=108) vastasivat kyselyyn, jonka tarkoituksena oli selvittää osallistujan käsitystä yrittäjyydestä, yritteliäisyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta. Tavoitteena oli selvittää käsitteiden ymmärrystä ja mitä taitoja vastaaja arvioi, että hänen osaamisessa tulisi kehittää. Samoin tavoitteena oli selvittää koulutuksen vaikuttavuutta. Opintojakson alussa vastaajat arvioivat ymmärtävänsä käsitteet hyvin. Tarkasteltaessa koulutuksen vaikuttavuutta ja osaamisen muutosta, havaitaan, että käsitteiden ymmärryksen muutos on selkeä. Tulosten mukaan vastaajien ymmärrys yrittäjyys ja yritteliäisyys -käsitteestä oli muuttunut vähän. Yrittäjyyskasvatus -käsitteen ymmärryksessä oli tapahtunut suurin muutos. Koko koulutuksen suorittaneiden osalta yrittäjyyskasvatusosaaminen ennen koulutuksen alkua on saanut arvosanan 2,6 ja lopussa 3,92. Oman opettajuuden osaamisen kehittämisen kannalta vastaajat arvioivat mikä on hänen osaamisensa taso yrittäjyyskasvatuksen arvojen osalta. Vastaajat arvioivat, että arvoista he hallitsevat parhaiten vastuun ottamisen, toisten ihmisten kunnioittamisen ja kuuntelemisen ja yhteistyökyvyn. Heikoimman arvosanan saivat kyky ottaa riskejä, innovatiivisuus, luovuus, virheistä oppiminen ja virheiden näkeminen positiivisena sekä tulevaisuuteen suuntautuminen. Opintojakson vaikuttavuuden osalta tulokset ovat mielenkiintoisia ja suuntaa-antavia siitä miten opettajien yrittäjyyskasvatusosaamista tulisi kehittää. Jotta meillä olisi aktiivisia toimijoita ja yritteliäitä yksilöitä työelämässä, näitä kokemuksia tulee tarjota opiskelijoille jo heidän opinnoissaan. Tähän tarvitaan osaavia opettajia.

Avainsanat: ammatillinen opettajankoulutus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyys, työelämätaidot, vaikuttavuus

Marko Mikkola, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Pia Marjanen, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Petri Martikkala, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Lenita Nieminen, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu Porin yksikkö

Case: Uuden opintojakson pilotti – käytännön välineitä ajattelun ja itsetuntemuksen kehittämiseen

Työelämän muutoksessa yhä useammat ammatit ovat muuttuneet tietotyöksi, mikä on muuttanut yksilön toiminnan taustatekijöitä merkittäväällä tavalla. Onnistuneen työsuorituksen keskiöön ovat nousseet muun muassa työntekijän energia, fiilis ja tiimityö. Erityisen merkittävään rooliin on noussut ajattelukyvykkyys, joka on myös keskeinen tekijä, joka yhdistää edellä mainittuja tekijöitä. Käynnissä oleva kehitys, jossa koneet vievät joka hetki yksinkertaisia tehtäviä jättäen jäljelle yhä vain vaikeampia tehtäviä, tulee korostamaan entisestään ajattelukyvykkyden merkitystä.

Edesmennyt johtajuusguru Peter Drucker nosti esiin, että viime vuosisadan aikana pystyimme saamaan koneiden avulla moninkertaistettua ihmistyön tuloksellisuuden. Tähän liittyen Drucker esitti tämän vuosisadan haasteen olevan tehdä sama tietotyölle. Tämä case käsittelee kokonaisuutta, jonka tarkoitus on osittain vastata tähän haasteeseen. Satakunnan ammattikorkeakoulussa on pilotoitu uusi opintojakso Ajattelu ja itsetuntemus, jossa on koottu yhdeksi opintokokonaisuudeksi olemassa olevia ajattelun työkaluja. Lisäksi tätä kokonaisuutta täydentämään on kehitetty uusia yksinkertaisia ajattelun työkaluja.

Albert Bandura kehitti teorian, jossa minäpystyvyyden käsite on mielenkiintoinen yrittäjyyden teeman näkökulmasta. Yrittäjän toiminnassa korostuu käsitys omasta kyvykkyydestä. Usko itseensä oman yrittäjyyden toteuttajana on merkittävä tekijä motivaation ja sitä kautta yritystoiminnan onnistumisen kannalta. Casessa kehitetty opintojakso käsittää hieman yli sata ajattelun työkalua, joista osa on yleispäteviä sovellettavaksi mihin tahansa tilanteeseen ja osa on kohdistettu nimenomaan itsetuntemuksen ja minäpystyvyyden kehittämiseen. Kehitetyn opintojakson päätavoite on nimenomaan ajattelun soveltaminen – sellaisten yksinkertaisten ajattelun työkalujen esittely, joiden kautta kuka vain voi hahmottaa elämässään tapahtuvien asioiden merkityksiä ja kehittää omaa itsetuntemustaan.

Avainsanat: minäpystyvyys, itsetuntemus, ajattelu, yrittäjyyskasvatus

Erkki Nevanperä, Seinäjoen Yliopistokeskus ja Cieszynin yliopisto, Puola

Jatko- ja vertailututkimus toisen asteen opiskelijoiden mahdollisista tulevaisuuden yrittäjärooleista ja -aikomuksista Post-doc -tutkimus kansainvälisen yrittäjäyyskasvatuksen kontekstissa

Artikkelin tarkoituksena on selvittää toisen asteen opiskelijoiden mahdollisia tulevaisuuden yrittäjärooleja ja -aikomuksia sekä ovatko ne painotukseltaan erilaisia 15 vuotta sitten tehtyyn vastaavaan tutkimukseen verrattuna.

Tämän artikkelin kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on selvittää (1) millaisia ovat tällä hetkellä toisen asteen opiskelijoiden mahdolliset tulevaisuuden yrittäjäroolit ja -aikomukset, (2) millaisia oppilaitosten välisiä eroja ilmenee koulujen keskinäisenä vertailuna sekä kansainvälisenä vertailuna Etelä-Puolassa sijaitsevien kahden lukion opiskelijoiden mahdollisiin tulevaisuuden yrittäjärooleihin ja -aikomuksiin, (3) ilmeneekö eri sukupuolten välillä eroja ja (4) millainen vaikutus on roolimalleilla eli isän, äidin ja lähisuvun/ystäväpiirin yrittäjäyydellä. Lisäksi selvitetään (5) millaisia ovat nykyisten (lukuvuosi 2014–2015) toisen asteen opiskelijoiden mahdolliset tulevaisuuden yrittäjäroolit ja -aikomukset 15 vuotta sitten saatuihin tuloksiin verrattuna. Demografisina tekijöitä ovat sukupuoli, koulu, yrittäjä- ja ei yrittäjätausta sekä lähisuvun/ystäväpiirin yrittäjäyys. Tutkimus tuottaa vertailevaa tietoa kahdesta eri maasta yrittäjäyysnäkömisiä vertaamalla.

Aineistoa on kerätty syksyllä 2014 osamittarilla Nevanperä (2003). Mittaria ja sen osia on testattu useita kertoja: Nevanperä & Kansikas (2008) ja (2009), Nevanperä (2014) sekä Itä-Suomen ja Vaasan yliopistossa. Tutkimusosioiden C ja D yhteensä 39 väittämää (opiskelijoiden mahdolliset tulevaisuuden yrittäjäroolit ja -aikomukset) faktoroiitiin viideksi faktoriksi tuloksien käsittelyn helpottamiseksi. Tutkimuksessa käytettiin Likertin asteikkoa 1-5. Muuttujien reliabiliteetit (Chronbachin alfat) olivat korkeita yhtä lukuun ottamatta (0,63-0,96).

Vastaajia on yhteensä 324, joista ulkomaisia 100. Suomalaisista vastaajista on tyttöjä 38 % ja ulkomaisista 58 %. Tutkimuksen suomalaiset opiskelijat ovat 40:stä Suomen kunnasta ja kaupungista. Vuoden 1999 tutkimuksen vastaavissa suomalaisissa oppilaitoksissa oli 307 vastaajaa, joista tyttöjä oli 56 %. Puolalaiset opiskelijat ovat Etelä-Puolan Cieszynin kaupungista ja ympäröivästä Slesian maakunnasta. Osallistuneet oppilaitosyksiköt ovat Suupohjan Ammatti-instituutti/ammattioppilaitos (92 vastaajaa, tyttöjä 31 %; v. 1999 131, tyttöjä 31 %), Suupohjan Ammatti-instituutti/kauppaoppilaitos (64 vastaajaa, tyttöjä 47 %; v. 1999 73, tyttöjä 60 %), Suupohjan Ammatti-instituutti/maatalousoppilaitos (29 vastaajaa, tyttöjä 18 %; v. 1999 20, tyttöjä 30 %), Teuvan lukio (39 vastaajaa, tyttöjä 53 %; v. 1999 102, tyttöjä 54 %), Puolan Kopernikus lukio (61 vastaajaa, tyttöjä 62 %) ja Puolan Evankelinen lukio (39 vastaajaa, tyttöjä 51 %). Tutkimusaineistosta on ajettu SeAMK:n tutkimus- ja kehittämissyksikössä tilastolliset keskiarvot, hajonnat, merkitsevyydet (varianssianalyysi/ANOVA), lineaarinen regressioanalyysi ja t-testi.

Oppilaitosten kesken ilmenee suuria eroja suhtautumisessa tulevaisuuden mahdollisiin yrittäjärooleihin ja -aikomuksiin. Puolalaisten lukionuorten tulevaisuuden yrittäjäroolit ja -aikomukset ovat merkitsevästi positiivisemmat kuin suomalaisten lukionuorten. Sukupuoli ja yrittäjäyystausta selittävät eniten nuorten mahdollisia tulevaisuuden yrittäjärooleja ja -aikomuksia. Muilla taustamuuttujilla näyttää olevan myös vaikutusta.

Abstraktikirja - 12. Yrittäjäyyskasvatuspäivät Lahdessa 3.-4.10.2018

Book of Abstracts - 12th Entrepreneurship Education Conference in Lahti 3-4 October 2018

Perheyrittäjärooli/-aikomus-faktorin selitysaste on korkein otettaessa huomioon kontrollimuuttajat. Nämä selittävät 19 % faktorin vaihtelusta. Suhteellisesti eniten selittää isän yrittäjyystausta ja toiseksi eniten sukupuoli (tyttö). Tytöt suhtautuvat perheyrittäjyyteen ja perheyrittäjyksen jatkamiseen erittäin merkittävästi enemmän kuin pojat. Isän yrittäjätusta nostaa keskiarvoa erittäin merkittävästi muihin opiskelijoihin verrattuna. Äidin yrittäjätustalla on myös kohottava vaikutus.

Tiimiyrittäjyys, perheyrittäjyys ja alihankintayrittäjyys saavat vuoden 2015 nuorilta erittäin merkittävästi korkeamman painotuksen kuin vuonna 1999. Suurimmat koulukohtaiset muutokset ovat suhtautumisessa perheyrittäjyyteen. Erityisesti ammattioppilaitoksen ja lukion opiskelijoiden painotukset perheyrittäjyyteen ovat nousseet erittäin merkittävästi vuoteen 1999 verrattuna. Ylivoimaisesti korkein perheyrittäjäfaktorin keskiarvo on maatalousoppilaitoksen opiskelijoilla, ja keskiarvo on edelleen noussut vuoteen 1999 verrattuna.

Avainsanat: yrittäjyysnäkemykset, -roolit ja -aikomukset, toinen aste, yrittäjyyskasvatus, kansainvälisyys

Kati Peltonen, Lahden ammattikorkeakoulu

Yrittäjinä toimivien naisten näkemyksiä oppimisen ja intuition merkityksestä yritystoiminnan kehittämisessä

Oppiminen nähdään yhtenä yrittäjyyden keskeisenä elementtinä (Minniti & Bygrave), joka tarjoaa yrittäjälle mahdollisuuden lisätä osaamistaan ja parantaa toimintaansa (Gelderen, van der Sluis & Jansen (2005). Aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. Oksanen, 2013) on tuotu esiin mm. kokemuksista ja verkostoissa tapahtuvan oppiminen merkitys yrittäjän toiminnalle. Naisten yrittäjyyttä tarkastelevissa tutkimuksissa pääpaino ollut yrittäjyysintentioiden ja yrittäjyyden taustalla olevien motiivien tarkastelussa sekä yrittäjän työhyvinvoinnin kehittämisessä ja oppimisen merkitystä avaavat tarkastelut ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Tämä esitys perustuu käynnissä olevaan tutkimushankkeeseen, jossa tarkastellaan yrittäjinä toimivien naisten näkemyksiä formaalin, non-formaalien ja informaalin oppimisen sekä intuition merkityksestä yrittäjämäisten valmiuksien ja yritystoiminnan kehittämisessä. Tutkimuksessa pyritään löytämään vastauksia kysymyksiin: Miten ja missä tapahtuvan oppimisen avulla yrittäjinä toimivat naiset kehittävät osaamistaan? Miten yrittäjinä toimivat naiset hyödyntävät intuition pohjautuvaa oppimista? Miten yrittäjinä toimivat naiset hyödyntävät oppimaansa yritystoimintansa kehittämisessä?

Tutkimus on luonteeltaan fenomenologis-hermeneuttinen, mutta siinä on myös narratiivisia piirteitä. Informantteina toimivat yrittäjinä toimivat naiset Päijät-Hämeessä. Aineistonkeruumenetelmänä käytetään puolistrukturoituja narratiivisia yksilöhaastatteluja ja analyysimenetelmänä tulkitsevaa fenomenologista analyysiä.

Esityksessä avataan tutkimuksen alustavia tutkimustuloksia, jotka rikastavat ymmärrystä oppimisen merkityksestä yrittäjänä toimiville naisille. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää mm. yrittäjinä toimiville naisille suunnattujen lisä- ja täydennyskoulutusten suunnittelussa sekä yrittäjyyden opetuksessa.

Avainsanat: naisyrittäjyys, oppiminen, osaamisen kehittyminen, intuitio

Juan Felipe Reyes-Rodríguez, Universidad Pontificia Bolivariana
Claudia Patricia, Vélez-Zapata, Universidad Pontificia Bolivariana
María Eugenia, Gómez-Zuluaga, Universidad Pontificia Bolivariana
Manuela, Ortiz, Universidad Pontificia Bolivariana

Entrepreneurial intentions and entrepreneurship training: Validation of an instrument drawing on the theory of planned behavior among undergraduate students in Colombia

Entrepreneurship promotes economic and development of societies. In this sense, universities assume an important role in developing students for entrepreneurship. That is, training schemes to boost entrepreneurial spirit and increase the likelihood of business creation. Drawing on Ajzen's Theory of Planned Behaviour (TPB), our study operationalises a set of constructs, validates their measures and explores the influence of characteristics such as gender, future engagement with entrepreneurship and perceived entrepreneurial munificence. Based on questionnaire-based data from 546 undergraduate students in Colombia enrolled in an entrepreneurship course, we found evidence of gender differences between individual competencies and skills. Furthermore, results show that students who plan to combine the entrepreneurial career with finding a job and/or continue studying, have a more favourable attitude towards entrepreneurship and stronger intentions to start a business. Further, the study assesses the moderating effect of perceived entrepreneurial munificence on the relationship between individual competencies and skills and the perceived behavioural control. We found that the more a future entrepreneur perceives favourably the entrepreneurial munificence the likelier will be for him/her to utilise creativity to strengthen his/her perceived behavioural control. Further, results show that for students who do not intend to become entrepreneurs, entrepreneurial munificence moderates the relationship between innovativeness and perceived behavioural control. The discussion suggests the evaluation of the causal relationships between the constructs through Structural Equation Modelling and the consideration of a larger sample including students non-enrolled in entrepreneurship courses for comparison purposes and hence, obtain a more robust analysis.

Keywords: entrepreneurial intentions, perceived entrepreneurial munificence, Theory of Planned Behaviour, undergraduate students, Colombia.

Tarja Römer-Paakkanen, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Maija Suonpää, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Pirjo Saaranen, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Perceptions about Different Ways of Becoming an Entrepreneur – Survey for Higher Education Students

This article deals with the problem that the students do not know their options of employing themselves as an entrepreneur. The empirical question is: What kind of perceptions and experiences of entrepreneurship do the first year UAS-students have? We argue that in higher education we should base entrepreneurship education on the different modes of entrepreneurship (e.g. online business, creative-, team-, part time-entrepreneurship, blogger etc.) and different forms of starting a business (e.g. self-employment, starting a new business, start-up entrepreneurship, business transfer, franchising). The data were collected with online questionnaires and the data analysis was performed by SPSS. The survey was sent to Haaga-Helia (N=2291) and to Metropolia (N=3569) first year bachelor students. The results show that students have narrow view of entrepreneurship and entrepreneurship studies. In the beginning of their studies they actually are not so aware of entrepreneurship and their experiences and opinion vary quite a lot depending on their study field. The results can be implemented when developing entrepreneurship education and curriculum at UAS. The topic of our study is actually one of the most common research topics in entrepreneurship education. It is still important as in the ever changing environment we should know the background and pre-understanding of students that we coach and teach. Besides teaching how to establish a new business, or a start-up business, we should present the students all the different ways of becoming an entrepreneur.

Keywords: entrepreneurship education, higher education, intention, entrepreneurial behavior, entrepreneurial thinking

Tiina Salmijärvi, Oulun yliopisto
Pirkko Siklander, Oulun yliopisto
Essi Vuopala, Oulun yliopisto
Niina Impiö, Oulun yliopisto
Leena Eskola, Oulun yliopisto

MindBusiness: Yrittäjäasennetta ja -mieltä oppimassa

Esityksessä kuvataan MindBusiness-projektia, jossa kehitetään yrittäjyyteen kannustavaa toimintakulttuuria Oulun yliopistossa ja Oulun ammattikorkeakoulussa. Projektin keskiössä on opiskelijoiden yrittäjämystyksen herättäminen, oman yrittäjyyspotentiaalinn tunnistaminen sekä omien yrittäjävalmiuksien ja -verkostojen kehittäminen. Esitys liittyy Yrittäjyyskasvatuspäivien teemaan 4: Yrittäjyyteen ja yrittäjänä kasvaminen.

MindBusiness-projektissa suunnitellaan ja toteutetaan 15 opintopisteen laajuinen opintokokonaisuus, jonka sisällöt kohdentuvat yrittäjyyspolun alkuvaiheen kompetensseihin, eli opiskelijan yrittäjäasenteen ja yrittäjäkompetenssien tunnistamiseen ja kehittämiseen. Tavoitteena on, että opiskelija osaa opintokokonaisuuden jälkeen arvioida omaa potentiaaliaan yrittäjänä. Opinnat koostuvat kolmesta 5 opintopisteen opintojaksosta, joiden teemat ovat 1) oman osaamisen ja pystyvyyden tunnistaminen yrittäjäidentiteetin syöttämiseksi, 2) yrittäjämotivaation vahvistaminen verkostoja luomalla, ja 3) osaamisen tuotteistaminen yhteisöllisellä ja tavoiteorientoituneella työskentelyllä. Tutkimuksellisesti tavoitteena on ymmärtää, miten projektin aikana suunnitellut pedagogiset mallit tukevat yrittäjävalmiuksien kehittymistä ja miten opiskelijoiden mielikuvat muuttuvat yrittäjyydestä, omasta yrittäjyyspotentiaalista ja -intentiosta. Tutkimukseen osallistuvat MindBusiness-opintojaksojen Oulun yliopiston ja Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijat (N=100). Aineiston keruussa käytetään Webropol-kyselylomaketta, reflektiopäiväkirjoja sekä kurssipalautteita. Aineisto analysoidaan sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä hyödyntäen. Esityksessä raportoidaan tutkimuskyselyn alustavia tuloksia, joiden mukaan mielikuvat yrittäjyydestä ovat jo ensimmäisen opintojakson aikana muuttuneet hieman positiivisempaan suuntaan. Lisäksi esityksessä kerrotaan yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyökokemuksista MindBusiness-projektin ja opintojaksojen toteutuksessa.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyysvalmiuksien kehittäminen, yhteisöllinen työskentely moniammatillisissa tiimeissä, itsesäätöinen oppiminen, korkeakoulu yhteistyö

ISBN 978-952-335-245-2 (PDF)

ISSN-L 2243-3376

ISSN 2243-3376

Lappeenranta 2018

...and the most crucial elements, such as...

...Complementary Assets...

...Framework against which...

...nomics (TCE) and the...

The Trust

Trustee

LUT
Lappeenranta
University of Technology